

บทที่ 3

กลวิธีการนำเสนอปัญหาสังคมชนบทภาคใต้ที่ปรากฏในบทร้อยกรอง ซึ่งพิมพ์ในระหว่างปี พ.ศ. 2521 - 2533

กลวิธีการนำเสนอนี้เป็นวิธีการของผู้เขียนที่นำปัญหาสังคมชนบทภาคใต้มาใช้ในการถ่ายทอดเรื่องราวด้วยความรู้สึกนึกคิดหรืออารมณ์สะท้อนใจในบทร้อยกรอง ซึ่งพิมพ์ในระหว่างปี พ.ศ. 2521 - 2533 เมื่อศึกษาข้อมูลที่รวบรวมได้ ผู้วิจัยพบว่า กลวิธีการนำเสนอปัญหาสังคมชนบทภาคใต้ที่ปรากฏในบทร้อยกรองของผู้เขียน แบ่งได้เป็น 3 วิธีดังนี้

1. การเสนอเนื้อหาสาระ
2. การเสนอความคิดของกวี
3. การเสนอภาพพจน์

การเสนอเนื้อหาสาระ

การศึกษากลวิธีการนำเสนอปัญหาสังคมชนบทภาคใต้ โดยการเสนอเนื้อหาสาระ ได้แบ่งศึกษาการเสนอเนื้อหาสาระ ดังนี้

1. พูกเป็นเรื่องราว
2. บอกเล่าเป็นตำนาน
3. เสนอเรื่องจริง
4. ระบุเวลาของเรื่องราว
5. เขียนเรื่องด้วยบทสนทนา
6. ชี้แนะแนวทางปฏิบัติ
7. สร้างความขัดแย้ง
8. กล่าวเสียดสีประชดประชัน
9. ประทับใจและเร้าอารมณ์

10. ปลุกระดม
11. ทำทนาย
12. ตั้งคำถาม
13. ชมวดปม

1. ผูกเป็นเรื่องราว หมายถึง การที่ผู้เขียนใช้ภาพหรือเรื่องราว เป็นสื่อไปถึงผู้อ่าน โดยเรียงลำดับความคิดและเหตุการณ์ใช้ผูกร้อยให้เป็นเรื่อง โดยสร้างตัวละคร สร้างบทสนทนา สร้างฉากในทำนองเดียวกับบทละคร เพียง แต่ไม่มีรายละเอียดมากนัก บทร้อยกรองที่มีลักษณะดังกล่าว เช่น

1.1 มุขำ ของ มุฮัมหมัด ส่าเทร์ม (2525 : 23) นำเอา เรื่องของชาวบ้านมาผูกเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับการด้อยโอกาสทางการศึกษา โดยให้ตัวเอก คือ "มุขำ" เป็นเด็กเลี้ยงวัว เนื่องจากพ่อแม่มีอาชีพทำนา แต่มุขำก็ พยายามเรียนจนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งครูบอกว่า มุขำเป็นเด็กเรียนดี น่า จะส่งให้เรียนต่อ แต่พ่อแม่ไม่ยอมให้เรียนเพราะต้องการให้ลูกอยู่บ้านเลี้ยงวัว

มุขำเป็นเด็กบ้านนอก	หน้าตา ก็บอกว่า เชื้อช่า
เติบโตอยู่ในท้องไร่เนา	เรื่องจับปูจับปลานั้นพอเป็น
นิสัยชอบเพียรเรียนหนังสือ	มิใช่ตั้งใจให้เคืองเชิญ
กลับบ้านมาช่วยแม่ตอนเย็น	พอเปลี่ยนผ้าก็เผ่นไปดูวัว
ปีนี้ก็เรียนครบจบ ปอ.หก	สอบไล่ไม่เคยตกแม้มีวัว
ครูใหญ่บอกว่าเลี้ยงเก่งพอตัว	ขนาดเลี้ยงวัวสอบได้ดี
หากตั้งใจจะไปเรียนต่อที่ในเมือง	อนาคตจะรุ่งเรื่องได้สุขศรี
ไม่เห็นลูกหลานเหล่าผู้ดี	แวมันมีไปเรียนต่อถามพ่อดู
ฝายมุขำปลื้มใจเหมือนได้แก้ว	ถึงบ้านแล้วหาแม่แลแล้ว
เรื่องราวกล่าวขานของท่านครู	ว่าให้ถามพ่อดูเป็นจันไต

แม่ได้ฟังข่าวลูกเล่าแล้วจึง
 จะจากบ้านไปเรียนไกล

ก็ถอนใจยาวแรงชกใหญ่
 แล้วพ่อจะได้ใครช่วยเลี้ยงวัว

1.2 ฝันของเซ่ง ชูติง ของ ชาตรี ส่วราญ (2525 :

37) นำปัญหาของเด็กนักเรียนไทยมุสลิมภาคใต้ ผู้ที่เป็นเรื่องราวให้เห็นถึงปัญหา
 ของเด็กที่มีความเกียกถ เนื่องจากความโง่เขลา เป็นเด็กโตที่ถูกครูด่าหาว่าโง่
 ถูกเพื่อน ๆ ล้อเลียนว่าเป็นลูกนกเลงบ้าง เป็นคนจนบ้าง ฯลฯ จึงเป็นปัญหาต่อ
 ตัวเด็กตลอดมา การผูกเรื่องในลักษณะนี้ ทำให้ผู้อ่านสนใจติดตาม

แรกช่างเท้าเข้าสู่ประตูรั้ว
 แม้สนามโรงเรียนเตียนร่วมเย็น
 เสื้อผ้าเปื้อนสีคล้ำน้ำยางไม้
 เซงฮึดสู้วางศักดิ์ลูกนกลอง
 ความสูงใหญ่ของร่างสร้างปมด้อย
 ฟังครูสอนปากอ้าอึ้งตาปรือ
 "นักเรียนโง่งโง่งโง่โตเสียเปล่า"
 เรื่องพูดโต้ตอบไปข้อมไม่มี
 แอบน้อยใจบางครั้งฟังครูว่า
 เก็บไว้อัดอั้นใจให้ร้ายราน
 "ไอ.คิว. เขาต่ำมาจากไหน"
 ฝันเห็นแต่ยอดฝักนึ่งจุ่มบูดู

ตาววดกิ้วแฉ่งใจเฉยให้เห็น
 ก็ไม่เป็นเหมือนลานหญ้าหน้าบ้านเซง
 ยิ่งทำให้เพื่อนรุมขี้กุ่มเหง
 เพื่อนเคยแก่งชขาดหวาดฝีมือ
 ให้เซงหงอยเกียดร้านอ่านหนังสือ
 จึงติดช็อคก้าฮั้น "ปิ่น" อีกปี
 เพื่อนแห่เขาอย่างเหยียดและเสียดสี
 จึงเป็นที่ขำขันกันได้นาน
 แต่น้ำตาสักหยดไม่รดผ่าน
 เป็นการบ้านคิดฮ่ำคำพูดครู
 คำ ไอ.คิว. "เซง" สงสัยไม่ชินหู
 แล้วทนนู้ท้องก๊วหิวตาลาย

1.3 ถึงลูกบ่าว ของ ประพนธ์ เรืองณรงค์ (2525 : 93)

ผูกเรื่องราวของชาวนายากจนที่ลูกชายไปหลงเมืองหลวงไม่กลับบ้านมา เขี่ยหมหรือส่ง
 ช้าวมาบ้าน ปล่อยให้พ่อแม่เฝ้าคอยอยู่ทุกวันเวลา นอกจากเรื่องราวที่ผูกขึ้นแล้ว
 เนื้อหาบางตนยังบรรยายถึงการกินอยู่ของชาวบ้านชนบทภาคใต้อีกด้วย

<p> หวันขึ้นพ่อแทบควายไปปลาทุ้ง ประหัวนอนไถได้เหงื่อเมื่อแต่ว่า ลูกบาวเราไว้เหตุพ่อเสดสา หลงบางกอกทรอชจ้างงานเขามือ หวันเที่ยงพ่อพักไถไปกินน้ำ แกงฟุงปลาทอดหนอไม้ย่ำได้รอก เสียงสาวแดงแดงว่าแกงปลาข้าง ผัดข่านหนัดหนวยอ่อนร้อนน้ำคูลูก กินเสร็จแล้วรีบพาจำปาดะ พ่อเสร็จสรรพหนีบไปรอกไถเดิม แม่เจ้าแค้นน้องเจ้าคนเท่าหิด เสียงหญิงแรวังเวงเป็นเพลงเพลิน </p>	<p> กำหมึงขู่เรื่องนาตั้งราสา โอเกิดมารับกรรมจิก่าปรีอ ไม่นึกมาหวังเหวิดบ้านเกิดหรือ ไม่ต้องถือจอบไถเลี้ยงไธมอ สอดขาร่วงเต็มกำสำหรับหนอ น้ำตาคลอซุบเซ็ดเม็ดเหวยกู คอจีพกลางหมวดพลอยทรอชจิงหุ ฉ้ำกับปูดิจำนสารกุงเติม ทรอชจิงนะลองแลตบาวเสวิม ครั้นหวันเริ่มมั่งมั่งทั้งหลบเริน พ่อขึ้นจิตแนบอร่าไม่หลาเทิน คอยลูกเกินรับรู้... ถึงหยุดเครง </p>
--	--

1.4 เรื่องราวแห่งชาวนา ของ 'รุญ ระโนด (2530 :

64 - 65) นำเอาภาพของชาวนามาผูกเป็นเรื่องให้น่าอ่าน น่าสนใจ และเป็น เรื่องที่สะท้อนภาพของหนุ่มสาวที่เปื่อยการทํานา เปื่อยบ้าน จึงทั้งพ่อแม่ไปทำงานทําน ในเมืองหลวง ทำให้ทางบ้านต้องเฝ้าคอยด้วยความเป็นห่วง และสร้างเรื่องให้ น่าสลดใจเมื่อพ่อต้องตายจากไปโดยไม่ทราบข่าวคราวของลูก

<p> "หลายปีแล้วที่เจ้าสาวย้ายจากบ้าน ก็กรุงเทพฯเมืองฟ้าออกน่านกิ้ว เจ้าทั้งพ่อแม่ที่แก่เฒ่า เมื่อฝนหลังสิ่งฟ้าคราดรังใจ ฤดูฝนปีก่อนเก่าเจ้าเคยอยู่ เคยเลี้ยงควายไล่เจ้าทูลออกคูลุงงาน </p>	<p> บอกจะไปทำงานแล้วหายหัว เด็กเลี้ยงวัวอย่างเจ้าฤาเข้าใจ ให้อยู่เหย้าแล้วแรมร้างไปข้างไหน แม่หมองไหม้มีดมนพันประมาทฯ เคยซุดคูลูก แต่ตั้งคินนาถอนกล้ากร้าน มือสากหนาบ่าด้านด้วยหวานดำ </p>
---	---

แต่ปิ่นไม่มีเจ้าแม่เส้าสว้อย เหลือเพียงรอความชมชื่นสุดกลิ่นกล้ำ
 พ่อของเจ้ามาตายจากเพราะตราครุฑ แม่จึงคู่ชู้ไถด่าเพียงเดชะวายุ
 แม่ไม่โทษโกรธเคืองเรื่องลูกทั้ง ด้วยเข้าใจความจริงสิ้นทั้งหลาย
 เมื่อหนุ่มสาวไม่อาจเลี้ยงทนเลี้ยงควาย ทางสุดท้ายคือทั้งทุ่งมุ่งหางาน"

1.5 ลำน่าน้ำตานี้ ของ เสน่ห์ วงษ์กำแหง (2527 :

26) นำเอาเรื่องราวของสามัญชนที่กำมาหากินแบบหาเช้ากินค่ำ อย่างแบเลาะห์
 ที่นำเรือกอลและหาปลาบริเวณแม่น้ำตานี จนถึงปากอ่าวเมื่อได้ปลาก็ให้ผู้เป็นภรรยา
 คือ กะนิแย ออกเร่ขาย ตั้งแต่หนุ่มจนแก่เฒ่าและจนถึงปัจจุบัน ถูกเรือยนต์อวนลาก
 จับปลาบริเวณแถบนั้นไปหมด แบเลาะห์ก็แก่ชรา ปลาก็หาไม่ได้ ผู้เขียนผูก
 เรื่องราวอันทรมานของประมงเฒ่าออกมาอย่างประทับใจ

จากลำน่าน้ำตานีสู่ปากอ่าว	นับวันคืนยืนยาวเกินกล่าวถ้อย
ทุกทีชวลามีผัดหวังนั่งรอคอย	กะนิแยแม่ค้าข่อยพลอยยินดี
จนเปาะเลาะห์เฒ่าเริ่มแก่เฒ่า	อันเรือแรงนั้นเล่าเฝ้าถอยหนี
เรื่องทำกินมาสิ้นไร้ไปทุกที	เลี้ยงชีวิตต่อชีวิตปิดหนทาง
ด้วยลำน่าน้ำตานีเคยขึ้นล่อง	ไม่เปิดช่องพอกอและแลเห็นบ้าง
ประมงเรืออวนลากเหมือนขวากกลาง	กอและล่าบอบบางหลีกทางไกล
เลริมฝั่งเคยมีปลาหาไม่มี	เหตุบ่งชี้อวนลากปัญหาใหญ่
เศรษฐกิจส่งออกพอกพูนใคร	หมิ่นพินไซส่วนใหญ่ได้ประทัง
เพ็ญบุหลันลอยมาเมื่อฟ้าค่ำ	กอและล่าลอสติดชิดชายฝั่ง
ตามลำน่าน้ำตานีนี้อยู่ยัง	กับความหวังเลื่อนลอยเปาะถอยแรง

1.6 บทเพลงถึงอาบ ของ ประพนธ์ เรื่องณรงค์

(2529 : 54 - 55) นำเรื่องของหนุ่มชาวไทยมุสลิม ที่ทิ้งอาชีพประมง ที่บ้าน

ทั้งลูกเมียไปหาถิ่นประเทศมาเลเซีย มาผูกเป็นเรื่องราว โดยได้บรรยายถึง
ความเหงาเศร้าของทางบ้าน

กำปงหมู่บ้านเรา	ดูชบเซาเหงาหัวใจ
อาบจากฟ้าไป	ไปมาเลย์ขายแรงงาน
ทั้งเมาะ, อาเนาะน้อย	ตั้งตาคอยคอยเรียกขาน
คดข้าวไม่เต็มจาน	คลุกบุดูสู้กลิ่นกิน
ทั้งเรือกอนและไ้	ให้เรือเฝ้าหาดทรายถวิล
เคยร้องท้องวาริน	สินในน้ำ... ซ้ำใจกาย
ทั้งกรงนกเขาชวา	เคยเพลินตาผาสุกหมาย
ชักรอกชั้นเสาสาย	พริ้งพรายฟังยังตราตรึง
บัดนี้มีกรงเปล่า	ซึ่งความเหงาความคิดถึง
เสียงเพลงวังเวงคะนิง	อาบซึ่งอยู่แดนไกล
"บุหงารายา" เสน่ห์	แม้มาเลย์มีมาลัย
อาบไม่หวั่นไหว	ใจเรตรึงถึงสัมพันธ์
ภูสูงมือลาแต	ลิบลิบแลเป็นทิวคั่น
หัวใจคิดถึงกัน	นั้นสูงกว่าภูผาสูง

1.7 คือแม่คือเมีย ของ สมใจ สมคิด (2530 : 16)

นำเอาเรื่องราวของปัญหาครอบครัว ๆ หนึ่ง ที่มีลูกหลายคน พ่อเอาแต่เล่นการ
พนัน จนมีหนี้สินล้นพ้นตัว ซ้ำคอยพาลทุบตีแม่ ส่วนแม่ต้องทำงานหนักทั้งวัน เรื่อง
เหล่านี้ผู้แต่งนำมาผูกเป็นเรื่องราวเสมือนเป็นเรื่องสั้น ๆ เรื่องหนึ่งให้ชวนติดตาม

ไ้ไ้น้อยตัวนุ้ยก็คู้ผ้า	เสียงร้องว่าคั่นคั่นเกาปิ่นปวน
ไ้ไ้พันตัวพี่ก็ยี่ชวน	ว่าปวดท้องจับมวนไม่มีคลาย

อีสาวตัวกลางก็ช่างหิว	ลูกขึ้นโกรธร้องกริ้วหิวไม่หาย
อีเอียดสุดท้องร้องไม่วาย	คุณนมแนบกายไม่คลายตัว
พ่อมันก็ไปไม่กลับบ้าน	เล่นการพนันเผาพลาญหมกมั่ว
เป็นหนี้ เป็นสินพันพัว	นางหาเลี้ยงครอบครัวตัวคนเตี้ย
ลมฝนและซุงลั่นซุงฮาก	ยิ่งครอบครัวหิวอยากใจยิ่งเหี่ยว
ชายแรงอาบเหงื่อเพรื่อเป็นเกลือ	ผัวก็ยังเช่นเคี้ยวด้วยทุบตี

1.8 พราษทะเล ของ 'บุญ ระโนด (2530 : 60 - 61)

นำเอาภาพของชายแก่ช่าวประมงที่กำลังลากอวนกลางทะเล ถูกชาย 3 คน ปล้นฆ่า แล้วทิ้งศพลงกลางทะเล เอาเรือและอวนลากไป มาผูกเป็นเรื่องราวสั้น ๆ กระชับน่าติดตาม

ผูกสายอวนกระชับกับไม้หลัก	วาดพายเพียงพักเหมือนหนึ่งฝัน
พอดาวขึ้นขึ้นหางอย่างเงียบงัน	จอดเรือหันโด้ลมลัมตัวนอน
กลางความเงียบเขียบเข็นเหลือเร้นลับ	เรือหนึ่งจ้องชั้มมิหยุดหย่อน
สามผีพายชายฉกรรจ์ อาชญากร	เทียบเรือด้วยรีบร้อนเข้ากลุ่มรุม
พอดมวาวเต็มเข้าตาเข้ากบปาด	เลือดสีก็ปรี่สาดออกโชกชุ่ม
จากอกจากคอที่เกาะกุม	สามหนุ่มกับหนึ่งแก่ข้อมแพ้วาล
ลมตึกหิววูอยู่หิวหิว	พราษน้ำพลิกพรวัวเขือกสะก้าน
ร่างหนึ่งกลิ้งเกลือกตาเหลือกลาน	เศษซากแห่งสังขารฯ ถูกหย่อนลง
หย่อนลงกับคงคาคืนฟ้าเปลี่ยว	มีเพียงดาว, เดือนเสี้ยวได้สวดส่ง
กับพรวัวน้ำที่พรวัวพราษชชายวง	ใดอื่นคงไม่รู้ข่าว-ชายชาวเล

1.9 ผ่านไปทางภาคใต้ ปี 2523 ของ พนม นันทพฤษ

(2524 : 29 - 30) ผูกเรื่องราวของลุงคงที่มีอาชีพทำไร่บริเวณเขาปู่ อำเภอ

ควนขนุน จังหวัดพัทลุง ทั่วทั้งวันหนึ่งเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิดก็เกิดขึ้นกับลุงคง เมื่อลุงคงถูกฆ่าตายแต่มีข่าวลือว่าลุงคงส่งเสบียงอาหารให้พวกในป่า และเกิดหักหลังกันขึ้น จนทำให้ลูกหลานของลุงคงต้องเข้าป่าไปด้วย

ลุงคงจึงขึ้นทางควนเพื่อปลุกข้าว	แดดร้อนผ่าวผ่าวก็กลืนกล้า
ปะตอหนามตอกก็แกงตำ	เปิดแผลเหวอะคล้ำวันต่อมา
เดือนแปดเผาปรนเป็นถ่านผง	เดือนเก้าฝนลงจะหว่านกล้า
ควนขนุนดินดีแต่เดิมมา	ลุงคงยิ้มปีหน้าข้าวจะนอง
ฝนท่าแรกไปรยลงปราดปราด	ที่ไร่ฝนราดลงอาบต้อง
ลุงคงตัดพันธุ์ข้าวลงแช่ดอง	ลิมแผลพุพองเสียโดยพลัน
อีกรุ่ง, ริมไร่, ในราวเที่ยง	ปืนพรานแพดเปรี้ยงขึ้นปวนป่วน
ลุงคงล้มคว่ำลงกลางคัน	หาบพันธุ์ข้าวค้างกับบ่าดา
อีกรุ่ง พรานเล่าหอนเห่าเสียง	ว่าลุงคงส่งเสบียงพวกในป่า
เกิดหักหลังกันวันต่อมา	พวกคอมฯจึงเช่นฆ่าด้วยเล่ห์กล
มองเพ่งเหนือเทือกเขาปู่	ไว้รับไว้รู้-หมองหม่น
ลูกหลานลุงคงหลายคน	บัดนี้ดินตันป่าไผ่

สรุป กลวิธีผู้ถูกเป็นเรื่องราว พบว่า ผู้เขียนได้นำเอาเรื่องราวหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ เช่น การศึกษา การทำงานทำไร่ การประมง ความเป็นอยู่ในครอบครัวและความไม่ปลอดภัยในชีวิตมาผูกเป็นเรื่อง ทำให้บทร้อยกรองน่าสนใจยิ่งขึ้น

2 บอกเล่าเป็นตำนาน หมายถึง การที่ผู้เขียนเสนอเนื้อหาหรือเรื่องราวที่มีมาแล้วในอดีต เพื่อเชื่อมโยงกับเรื่องราวที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจในบทร้อยกรองนั้นดีขึ้น บทร้อยกรองที่มีลักษณะดังกล่าว เช่น

2.1 ส่งใจไปบ้าน ของ จิระนันท์ พิตรปรีชา (2532 : 42 - 43) ได้เสนอเนื้อหาแบบบอกเล่าเป็นตำนาน ของเรื่องราวที่เกิดขึ้นบริเวณ เทือกเขาบรรทัด ที่จังหวัดตรังและจังหวัดพัทลุง เมื่อชาวบ้านถูกกล่าวหาว่าเป็น คอมมิวนิสต์ จึงถูกจับขัง ถูกฆ่า บ้างหนีเข้าไปเพื่อจับปืนร่วมกับผู้ก่อการร้าย คอมมิวนิสต์จริง แล้วหันกลับมาต่อสู้กับเจ้าหน้าที่บ้านเมือง

ตั้งแต่กูรู้ความถามกูได้	ว่าคนใต้รุ่นปู่คนใหม่
เมื่อถูกรุมกุมเหงเคยเกรงใคร	ไฟก็ไฟเถอะจะจับดับคามือ
ประเพณีรักเกียรติยิ่งหึงศักดิ์ศรี	เมื่อถูกย่ำย้าขย็ขอมหนึ่งหรือ
เมื่อมันปราบหัววันยันค้ำอ้อท่าปรี	ข้อมต้องหรือตำนานรบมาทบทวน
มันเช่นฆ่ามาก็ศพลบก็หลุม	ระเบิดทุ้ม เผลอลงถึง หลังสอบสวน
เทือกบรรทัดทบบันทิกทุกกระบวน	เป็นเหตุชวนให้หาญต้านทานมัน
ไฟสงครามจึงกระพือพัดขย็ยัด	ผ่านยุคมืดเพื่อยุคใหม่ไม่พริ้งพริ้น
พี่น้องกูขูปืนชั้นยันยัน	ไม่มีหัววันมีแต่หวังให้ตั้งเดิม

2.2 ไซยา...ที่นำห้วง ของ สมหมาย วงศ์วิทยากุล (2522 : 6) กล่าวถึงอดีตเมืองไซยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในลักษณะของตำนาน เพื่อเปรียบเทียบให้เห็นความแตกต่างระหว่างความเป็นอยู่ในอดีตกับปัจจุบันว่า ดีเลวอย่างไร

เมื่อตอนผมเป็นเด็กตัวเล็กอยู่	รุ่นย่าปู่ายตา...ทุ่งนาเขียว
ไซยาแสน สุขสม คนกลมเกลียว	เป็นเกราะเหนียวกันภัยได้สบาย
มี "พระธาตุ"...นำทางข้างพระศาสน์	คนอุบาทว์หลบลิ้นลิ้นหนึ่หาย
นานนานครั้ง เรื่องจู้, ลัก...มีสักราย	ทั้งวัวควายปล่อยได้ไม่ต้องกลัว

อยู่ควน เขาไฉนเล่าเจ้าจะรู้
แม่ลำหับพ้อชมพลามาร่วงพราว
บันทึกไว้ให้เป็นประวัติศาสตร์
ว่าเมืองไทยได้มีการฆ่าฟัน

ป่าเขาภูไม่มีหูรู้ฟังข่าว
เพลงพวงมาลัยเร่งเป่าเสวีจาบัลย์
ให้ชนชาติรุ่นใหม่ได้กล่าวขวัญ
ล้างเผ่าพันธุ์พวกพ้องผองชาวไทย

2.4 ผ่านไปทางภาคใต้ ปี 2523 ตอนสาม เขาพับผ้า-พัทลุง-
ตรัง ของ พนม นันทพฤกษ์ (2524 : 27 - 40) เล่าเรื่องสมัยที่เจ้าหน้าที่
ตำรวจและทหารเข้าปราบปรามพวกคอมมิวนิสต์บริเวณเขาพับผ้า ตรังและพัทลุง
อย่างหนักจนกลายเป็นสงครามระหว่างคนไทยกับคนไทย

เล่าว่า-สิบปีประมาณผ่าน
ว่าทูกวทุกสะพานทุกพับไป
ว่าพับผ้าคือผ้าพับคลี่รับคลื่น
ว่าผลของสงครามที่ตามมา

นับร้อยศพทหารหาญพลีชีพให้
ลิ้นเคยมีเลือดไหลละโลมทา
ผองประชาที่ตื่นทุกย่านท่า
ยังไม่มีใครกล้าพยากรณ์

ฯลฯ

เสียงร้องปงปงจากนกนกก
พับผ้าคงทอดเงียบจิมจิมเงา
วักวับวักวับ เป็นคั้งโค้ง
พับผ้าคือผ้าพับรับศพใคร

หวีดแหวกฟ้าคำเหมือนคืนเก่า
แต่คนเล่า - คนเป็นเช่นดังใด
สองฟากป่าโปร่งลำห้วยใส
ศพทาส, ฤๅศพไท - ทรนงฯ

เรื่องราวในตอนนี้อ่า ดุซงฮอร์-น้ำสาขบุรี-เทือกเขาบูโด ผู้เขียน
ได้เล่าตำนานบริเวณนี้ว่าเคยเป็นแดนที่มีการสู้รบกันระหว่างเจ้าหน้าที่กับขบวนการ
โจรก่อการร้ายแบ่งแยกดินแดน

มีคำแก่เก่าเล่าชาน
คำเก่าบอกเลือดเหือดครั้ง

เนิ่นนานเก่าแก่แต่หลัง
นั้นยังติดเต็มหน่วยตา

ก็ปีที่ผ่าน-เหตุการณ์นั้น	และก็ศัพทกัน-ที่ถูกฆ่า
พอสะเต็นกราดเปรี๊ยะงสาตเสีียงมา	ร่างพี่บ้าน่าอากี้ร่วงพรู
โคมสุเหว่าดุซงฮอว์ระยับยับ	จันทร์ฉายไล่ขับชวนหดหู่
ข้อหาขบถ-คิดคดดู	ยังประทับรอยอยู่บนแผ่นดิน
เหมือนไม้ไผ่บนเทือกบูโดร่วง	ปลิดหัวทิ้งช่วงลงหมดสิ้น
ลานสุเหว่ายังอาบคราบเลือดริน	สิ่งด้วยวิญญานแค้นแน่นเนิ่นนานฯ

2.5 ฉันได้มาเห็น "บูโด" ของ กนกพงศ์ สงสมพันธุ์ (2529 : 58 - 59) กล่าวถึงการได้มาพบเห็นเทือกเขาบูโด อันเป็นสถานที่ที่เคยมีอดีตเกี่ยวกับการปราบปรามขบวนการโจรก่อการร้ายแบ่งแยกดินแดน และได้ทบทวนถึงอดีตเพื่อเชื่อมโยงเรื่องให้เข้ากับการได้มาพบเห็นปัจจุบัน

เดินทางทวนทางล่าธารผ่าน	ถึงบูโดสุสาน - เจ็บสงบ
นี่คือตำนานแห่งนักรบ	ถึงวันดินกลบลงใต้พื้น
รอยแผลต้นไม้เริ่มเลือนแผล	ฝังลึกอยู่แต่ความขมขื่น
ว่าครั้งหนึ่งผู้คนได้จับปืน	แสวงหาจุดขึ้นแห่งตัวตน
ในเมื่อโลกแบ่งพันธุ์เป็นหลายเผ่า	จึงแบ่งเจ้าความคิดเป็นหลายหน
จึงแบ่งแยกผืนดินเป็นมณฑล	กำเนิดผลสงครามอันนานยาว
แท้จริงผืนดินมิใช่เหตุ	ใครสมมติขอบเขตเป็นแดนด้าว
แท้จริงแม้แตกต่างในเรื่องราว	แต่ล้วนคือเลือดดาวนั้นสีแดง
ใครจะคิด, ใครจะผิด, ใครจะถูก	ล้วนอยู่ในความพันผูกอันแข็งแกร่ง
เมื่อเกิดบทสรุปมาขัดแย้ง	จึงเกิดความรุนแรงนั้นตามมา
จึงหนึ่งไม้ล้มร่างกระบดิน	กระแทกหินแตกร่างจากภูผา
กระกับข้าชบลงสายธารา	ไปบอกว่าคนกล้าได้ล้มลง
จึงผู้เฒ่าเล่าเรื่องที่หมู่บ้าน	หัวใจร้ายรานเป็นฝุ่นผง
เสียงบทสวดทำนองเต้รำจึงดำรง	ท่ามกลางความมั่นคงคืนมืดมืดฯ

2.6 คนเดินเรือ ของ วรภ วรภา (2532 : 57) กล่าวถึงคนเดินเรือแห่งทะเลอันดามัน ซึ่งเล่าเป็นตำนานโดยผู้เฒ่าที่กลับจากทะเลว่า เพื่อย้ำถึงความ เป็นนักสู้ของหนุ่ม ๆ ชาวประมงและเป็นการสั่งสอนหรือเป็นบทเรียนให้กับพวกเขาที่จะสู้บทอดในอาชีพชาวประมงต่อไป

ลิลลิลทะเลลึกเป็นเรื่องเล่า	โดยเฒ่าตั้งตนเป็นคนข่า
ขีดตำนานอันเนิ่นชาว	ผูกเรื่องค่ากล่าวมาบอกกัน
ว่า เลเว้งวังน่กวังนิก	ใครโดยยากจะฝ่าฟัน
แต่คนกล้าข้อมรับรางวัล	ซึ่งฟ้า น้ำ ก่าน้ำให้เก็บโทษ
คนเก่งต้องกร้านต้องหาญกล้า	มิรอนอ่อนล้ำแรงระโหย
ต้องทำพายุที่บดบอย	แม้เปลี่ยวเดี่ยวโดยระหว่างคล
แม้คลื่นจะคลื่นเป็นคลื่นยักษ์	เป็นแดนกันด่านก็อยู่กลางหน
อ้าเหวหุบเกลียวคอยกลืนคน	ถ้าเพลอตัวพลังตนก็ถึงตาย
ต้องรู้จักจังหวะจะฝ่าข้าม	รู้ยามคลื่นโดยชอกชชาย
รู้ตั้งสติคงให้แยกคาย	รู้คลื่นน้ำคล้ายที่รู้ตัว
ดังนั้น ข้าผ่านเข้าพานพบ	หลายก็หลายทบอยู่ถ้วนทั่ว
อันดามันอันใดมีดมีว	ลึกลับเร้นตัว, มิรู้ความ
แล้วเรื่องที่เฒ่าได้เล่าเรื่อง	ก็จุดไฟฝันเฟื่องตั้งคำถาม
แห่งหนุ่มประมงน้อยนิรนาม	ลงเล่นน้ำเชี่ยวชาญทั่วท่าฯ

2.7 ปีโรงน้ำแดง : ปักข์ใต้มหาวิปโยค 2531 ตอนปี

โรงน้ำแดง ของ รัตนธาดา แก้วพรหม (2531 : 13 - 14) เล่าถึงภัยจากน้ำท่วมเมื่อปีมะโรงในสมัยปู่ย่าตายาย ซึ่งเรียกว่า ปีโรงน้ำแดง ครั้งนั้นสร้างความเสียหายให้กับชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนเป็นอย่างมาก

<p>"ปีโรงน้ำแดง" ในครั้งนั้น จดจำเรื่องราวเล่าต่อมา ว่าปีโรงน้ำแดงในครั้งนั้น น้ำป่าหลังหลากมามากมาย น้ำป่าไหลเชี่ยวเป็นเกลียวคลื่น เรือสวนไร่นาล่มแหลกลาญ ชีวิตคนจมหายกลางสายคลื่น ไม่เคยพบไม่เคยเห็นความเป็นไป ผู้คนที่เหลือตายต่างย้ายถิ่น คงเหลือเพียงเรื่องราวบอกเล่ากัน ว่าเหตุการณ์เกิดเมื่อปีมะโรง น้ำป่าที่บ้าคลั่งพังทลาย</p>	<p>ผู้คนโจษจันกันหนักหนา เหมือนนิทานปรัมปราครั้งตาชาย ผู้คนนอกสิ้นขวัญหาย ท่วมแผ่นดินล่มทลายอยู่ใต้ธาร พัดพาบ้านพังทุกทางผ่าน สมบัติพิสดานหลุดลอยไกล ตกตะลึงแตกตื่นสะอื้นไห้ เศร้าสูญเสียเหลือใจในครั้งนั้น ทั้งแผ่นดินเคยอยู่อย่างหวาดหวั่น ถึงคืนวันถึงอาเพศแห่งเหตุร้าย พญาโหงอกสิ้นขวัญหาย น้ำทิ้งสายสีตั้งน้ำเลือดแดงฯ</p>
--	--

สรุปกลวิธีบอกเล่าเป็นตำนาน พบว่า ผู้เขียนได้นำเอาเรื่องราวที่เกิดขึ้นในอดีตหรือตำนาน ได้แก่ การปราบปรามผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ (ผกค.) การปราบปรามขบวนการโจรก่อการร้าย (ชจก.) ความเป็นอยู่ของชาวชนบท การประกอบอาชีพ และภัยจากธรรมชาติเหล่านี้มาบอกเล่าเพื่อเชื่อมโยงกับเรื่องราวในปัจจุบันให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจดีขึ้น

3. เสนอเรื่องจริง หมายถึง การที่ผู้เขียนใช้กลวิธีเสนอเนื้อหาสาระหรือเรื่องราวที่เกิดขึ้นจริงในชนบท สะท้อนให้ผู้อ่านได้เห็นได้รับรู้ในสิ่งที่ซึ่งเกิดขึ้นในความเป็นไปของชนบท บทร้อยกรองที่มีลักษณะดังกล่าวเช่น

3.1 หมายเหตุจากหมู่บ้านนาโฆง-ช่อง ของ พันดา ธรรมดา (2524 : 49) นำเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงมาเสนอเพื่อเรียกร้องให้ผู้รับผิดชอบได้รับรู้ถึงความเป็นไปที่หมู่บ้านนาโฆง เขาช่อง บ้านละมอ จังหวัด

ตรง ที่เป็นปัญหาระหว่างเจ้าหน้าที่ตำรวจ ทหาร กับผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ จนทำให้ชาวบ้านพลอยได้รับความเดือดร้อน ความหวาดกลัวภัยจากการโจมตีของคอมมิวนิสต์

เมื่อนาโงะโรงพักไว้ที่พัก
ลืมนัดคนค้าแห่งกว้างยังทิ้งรอย
คนนาโงะคันปากอยากจะถาม
เขตสุขาฯ นาโงะคนนับพัน

ผู้พิทักษ์ประจำก็ล่าถอย
และยังคอยคนล้างอยู่อย่างนั้น
นี่คือความแพ้วพายไซ้ใหม่ทัน
ท่านทั้งมันอย่างถูกจุดทุกวิถี

ฯลฯ

เมื่อคืนเสียงปืนระเบิดก้อง
ข่าวว่าผู้พันนั้นยอดคน
และข่าวว่าเดือนหน้าจะล่าทัพ
ไซ้ยอมแพ้เพียงแต่ว่ายอมย้าย
พอมั่งมั่งซึ่งพลบพระลบลับ
เส้นทางนาโงะไว้ยวดยาน
วงนิกเลงโปป็นยังถูกปล้น
เงินงานศพยังแย่งได้ลงคอ

ศูนย์ฝึกรบพิเศษเขาช่องโดนปล้น
รวมพลตีโต้แตกกระจาย
ถอยไปรวมกับค่ายอีกค่าย
สละพื้นที่เลวร้ายให้เสือพราน
เงาตะคุ่มกุกกับออกเฟ้นผ่าน
เปล้าโล่งตลอดย่านบ้านละมอ
จีจึงจักรยานยนต์จนขวัญผ่อ
ประชาชนระทดท้อเข้าทุกที

3.2 เขาปู่-หมื่นบ้าน ของ กนกพงศ์ สงสมพันธุ์ (2525 : 44) นำเอาเรื่องจริงที่เกิดขึ้นบริเวณหมู่บ้านเขาปู่ อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง เมื่อครั้งที่ดินแดนภาคใต้มีผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์โฆษณาชวนเชื่อหาแนวร่วม และอาศัยหลบซ่อนตัวอยู่บริเวณแห่งนี้ ซึ่งผู้เขียนได้ประสบและจากการบอกเล่าของคนเล่าคนแก่ที่ว่า เขาปู่หมื่นบ้านป่าเป็นพื้นที่ที่พวกผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์หลบซ่อน ดังนั้นทางราชการเลยเหมาเอาว่าเป็นที่อาศัยของซุ่มกำลังผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ จึงตั้งกองทหารพรานเข้าปราบปราม ทำให้ผู้บริสุทธิ์ถูกใส่ร้ายจนต้องหนีเข้าป่าไปเข้ากับพวกผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์จริง ทำให้เกิดการเช่นนี้ระหว่างคนไทยด้วยกัน

เพียง เขาปู่หมู่บ้านแห่งป่าเขา
 ว่า เขาปู่เป็นหมู่บ้านชุมก่าลัง
 ปีนเป็รียงจึงลั่นสนั่นป่า
 ต่อมาอีกไม่ช้าไม่นาน

จึงถูกเหมาเอาความตามคำสั่ง
 จึงจัดตั้งกองทัพทหารพราน
 ไฟพอนแห่งการฆ่าเริ่มเผาผลาญ
 เขาปู่จึงเป็นหมู่บ้านไร้ผู้คน

3.3 สามจังหวัดภาคใต้ ของ ประพนธ์ เรืองณรงค์

(2529 : 56 - 57) นำเอาเรื่องจริงที่เป็นปัญหาของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้
 ในขณะนั้นมาเขียนเพื่อสะท้อนให้เห็นสถานการณ์ที่เป็นภัยอย่างยิ่งต่อประชาชน
 เช่น เรื่องสินค้าหนีภาษี เหตุการณ์ก่อการร้ายของขบวนการโจรก่อการร้ายต่าง ๆ
 ที่กระทำต่อครูและประชาชนทั่วไป

ชนสินค้าหนีภาษีมีพิษสง
 เจ้าหน้าที่สิ้นแล้วหรือเมืองไทย
 เขาบูโตะเสียงปืนกัมปนาท
 อำนาจโจรกดหัวชาวประชา
 เสียงดนตรีไม่มีให้ชีพชื่น
 เสียงทางการปลอมใจให้ชีพเร้า
 มีสวนยางอนิจจาเป็นป่าร้าง
 การศึกษาซึ่งพาให้ระบม
 มือเพื่อนซอล์คณาเลื่อนให้เพื่อนเลือด
 ภาษีเถื่อนเสียแล้วก็เสียไป

ขบวนการดำรงคงอยู่ได้
 ทาสน้ำเงินเป็นใหญ่ไม่นำพา
 สงสารเอยทวยราชฎีหวาดผวา
 ต้องจ่ายค่าคุ้มครองรับรองเอา
 มีเสียงปืนบรรเลงให้ชีพเศร้า
 นับวันเข้าหมดใจให้ชีพตรม
 ทะเลกว้างอนิจจาเป็นเลนหล่ม
 โจรขู่ข่มล้นฮากล่าบาทใจ
 อารมณ์เย็นจะให้เดือดเผาใจ
 แต่ทำไม่จุดครูดสู่นัก

3.4 บูโตะที่รัก ของ ชำนาญ อำไพ (2530 : 24) นำ

เอาเหตุการณ์และสถานการณ์จริงที่เกิดขึ้นบริเวณเทือกเขาบูโตะ จังหวัดนราธิวาส
 เมื่อขบวนการโจรก่อการร้ายหรือขบวนการแบ่งแยกดินแดนถูกเจ้าหน้าที่บ้านเมือง
 ปราบปรามอย่างหนัก ส่งผลกระทบต่อประชาชนผู้บริสุทธิ์ต้องบาดเจ็บล้มตาย

ทอดทิวขาวเหี้ยยดไปสู้อยอด	ดูขริมเข็มตลอดสมคำชาน
คือพื้นที่สีด้าแห่งตำนาน	ที่ซึมซับเหตุการณ์เลือดน้ำตา
เมื่อเมฆหมอกหม่นหมองมลายหมด	ความสดชื่นคืนถิ่นแผ่นดินป่า
ร่องลำธารเอ้อลั่นสายซารา	ดอกไม้ป่าอวบอิมบานริ่มชาร
รอวันพิสูจน์ ความพิสุทธ์	รอคนจุดความฝันอันหอมหวาน
ผู้จะแต่งดอกไม้ให้เบ่งบาน	ทั้งเถื่อนถ้ำลำธารจะรอคอย
น้ำตกจะแต่งทุกแอ่งน้ำ	กระเสาะเห็นเย็นเจ้าทุกฟองฝอย
ป่าโจไหลหลากลงจากตอย	จัดรวารินรอคอยผู้เยี่ยมชม
เทือกภูโศบัดนี้เสียงป็นดับ	ดับความแค้นดับดับสิ้นชม
สันติภาพอาบตอยลบรอยตรม	ป่าจึงป่มความสุขทุกเนื้อดิน
ทอดทิวขาวเหี้ยยดไปสู้อยอด	โอบกอดความรักถิ่นทักษิณ
กรุ้งกลิ่นหอมบุหงามารวยริน	ถ้าซาบดินแดนนี้ให้มึมนต์

3.5 ใต้วันนี้ ของ ปรีณษา (2533 : 13) เสนอปัญหาที่
เกิดจากขบวนการโจรก่อการร้ายกระทำการก่อการร้ายขึ้นที่จังหวัดยะลา

เสียงระเบิดตูมตามยามวิกฤต	มลพิษโจรห้าร้อยคอยข่มขวัญ
ชาวยะลาขมขื่นทุกคืนวัน	ไม่มีอันทำกินในดินแดน
ทั้งชาวสวนพ่อค้าแสนสาหัส	ระบุงัดภาษีเป็นเรือนแสน
หากแม้ใครไม่จ่ายต้องตายแทน	ให้ดับแค้นกดขี่ทุกวัน
โรคเรื้อรังยังอยู่คู่เมืองนี้	ตลอดปีระเบิดยังเป็นมึงขวัญ
ก่อการร้ายหลายรูปแบบขบขยลครัน	คลังกลิ่นควันปืนอยู่ไม่รู้จาง

3.6 ปีโรงน้ำแดง : ปีกษ์ใต้มหาวิปโยค 2531 ของ
รัตนชาติ แก้วพรหม (2531 : 82 - 84) นำเอาเหตุการณ์อุทกภัยที่เกิดขึ้นที่

จังหวัดนครศรีธรรมราช และจังหวัดสุราษฎร์ธานี เมื่อเดือนพฤศจิกายน 2531 ซึ่งผู้เขียนได้เรียกอุทกภัยครั้งนี้ว่า ปีโรงน้ำแดง : ปักษ์ใต้มหาวิปโยค 2531 ตอนหนึ่งได้กล่าวถึงความเสียหายที่เกิดจากอุทกภัยครั้งนี้ที่บ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

"เงาะโรงเรือน" ประทับตรา "บ้านนาสาร" ว่าเป็นงานเป็นผลคนสร้างสรรค์	
ด้วยใจแกร่งมือกล้าฝ่าฟัน	พลิกแผ่นดินพลิกดินจนอุดม
บ้านนาสารตระการตาไ้เนาสวน	งดงามตามกระบวนล้วนเหมาะสม
ได้ลิ้มตาอ้าปากป็นสังคม	ต้องสร้างสรรค์สิ่งสมกันนมนาน
ส่วนร่วมรื่นชื่นชีวิมีชีวิต	เศรษฐกิจพร้อมพรวักเป็นหลักฐาน
"เงาะอร่อย" วัลีตั้งก้องกังวาล	จากนาสารหนุนเนื่องเมืองคนดี
พอ "เหมืองทวด" น้ำถล่มลุ่มทลาย	ทิ้งชุงทรายเป็นคลื่นคลั่งพังชย
"คลองฉวาง" แตกล่ากระหน้าตี	บ้านนาสารก็ปนป้ทุกที่ไป
เสียงคึกคึกโครมครามกระหน้าฟาด	กระซอกเขียวเกรียวกราดหวาดไหว
เสียงกึกก้องคลุ้มคลั่งดังไกลไกล	ฉวาหวัดกรีดใจจนแหลกลาญ

ฯลฯ

ชั่ววันคืนแห่งเวลาที่บ้าคลั่ง	ก็สูญสิ้นภินท์พิงไม่ เป็นสำ
เหลือแต่ซากร่องรอยศพลอยล้า	วิปโยคโศกนาฏกรรมกล้ากลืน
นาสารเป็นนาทรายไร้ข้าวสาร	เงาะหวานโค่นล้มลงจมสิ้น
ชั่วลูกชั่วหลานรอวันคืน	รอวันฟื้นบ้านนาสารอีกนานวัน

3.7 วลีที่เปื้อนน้ำตา ของ กร ศิริวัฒน์ (2531 : 55)

นำเอาเหตุการณ์อุทกภัยที่เกิดขึ้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช และจังหวัดสุราษฎร์ธานี เมื่อเดือนพฤศจิกายน 2531 มากล่าวถึง เมื่อป่าไม้ถูกทำลายจนปรากฏท่อนซุง นับหมื่นตันไหลทะลักมากับสายน้ำ ทำลายบ้านเรือนประชาชนล้มตายไปกับเหตุการณ์นี้มากมาย

สาม น้ำเขาไหลเชี่ยวกรากเป็นคลื่นบ้า กวาดพาท่อนซุงขนาดใหญ่
 เป็นหมื่นท่อนแสนท่อนทะลักไป ครอบคลุมครึกคึกไหลเป็นทัพซุง
 พุ่งทะลวงชนบ้านสะท้านกิ่ง แล้วเสียงหวีดผวาร้องระงมรุ่ง
 บ้านคว่าน้ำกวาดเข้าเว้งว้าง พลิกตุงแตกพังแล้วหอบพา
 กลบเสียงร้องทั้งหลายให้หายเจียบ ทะเลซุงท่วมเพียบ-คนถูกฆ่า
 นายทุนแปรตป่าไม้เซตอัปรีชา รัฐบาลยิ่งโหดท่าในเรื่องนี้

ฯลฯ

ห้า พิษุน กะทูน ปากจิ้ง ยิงนาเซรียง ยินแต่เสียงร่ำให้พุ่มพ่ายเศร่า
 ลูกเมียพ่อแม่ตายให้จิมซิมเซา ท่ามกลางคลื่นเน่าซากศพที่รบกวน
 จะหันไหนก็โหยหายไม่เห็นไหน ไม่เหลือใจและน้ำตาจะกำสรวล
 อยากจะตายว้ายชีวาร้องคร่ำครวญ ในอกปวนสมองชาทอดอาลัย
 ทั้งหมดบ้านหายวิบโกลนทัพบหมด ไม่เหลือรอยปรากฏให้แก่ไซ
 ไม่เหลือแล้วความหวังกระทั่งใจ เหลือแต่เสียงโหยให้ไปอีกนานๆ

3.8 นิราศลมปะทิว ของ เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์

(2532 : 5) นำเอาเรื่องราวที่เกิดขึ้นจริงที่ประชาชนได้รับจากพายุเกย์ เมื่อ
 ปลายปี 2532 ได้สร้างความเดือดร้อน ความสูญเสีย ความอดอยาก ไว้ที่อยู่อาศัย
 ครอบครัวต้องพลัดพรากจากกัน บ้างเสียชีวิต บ้างเจ็บป่วย บ้างพิการ เป็นต้น

จดจารึกเรื่องมหาวาตภัย	นิราศลากปากกามาถิ่นใต้
ฟ้ายังหม่นฝนยังมีทั่วจังหวัด	ฉนักใจแจ้งใจไปตามจริง
พายุเกย์เฝ้าลิบแล้วกลับทิ้ง	คนยังขีดแค้นใช้ไปทุกสิ่ง
คนเดือดร้อนนอนดินกินของแจก	พายุกริ่งกังวลมาทันกับ
กลางไม้กองของเคลื่อนเหย้าเรือนยับ	คนหน้าแปลกแปลกมาแล้วกลับ
เก็บเศษไม้มาสูมพอคุ้มหัว	สุดเขยื้อนเคลื่อนขยับให้อับจน
	แม้เผายังนั่งระร่ำกลัวฟ้าฝน

พอลมหวิวก็ฉวาพะว้าพะวน	สิ้นตระหนกกลนจนวันนี้
ป้าหนบ้านหงษ์เจริณยังเดินดิน	เที่ยวถามคนเขาไปในทุกที่
ใครเห็นลูกชายฉันช่วยฉันที	มันอยู่ดีหรือกระไรมีใครรู้
ลมปะทิวกร้าวกราดสาหัสนัก	ไม่ประจักษ์ก็จะไม่ได้รับรู้
จากเศษซากกากกองสองตาตุ	กับสองหูร่วมสดับรับเหตุการณ์

3.9 วินเมตตา ของ จิระนันท์ พิตรปรีชา (2532 : 3)

นำเอาเหตุการณ์จริงของวาทภัยพายุที่เกิดขึ้นกับประชาชนจังหวัดชุมพร และ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เมื่อปลายปี 2532 มาเสนอเพื่อเป็นแรงใจสู่น้องสาวใต้ ที่ประสบภัยพิบัติ

ก่อนเรื่องราวควคลั่นกลืนชีวิต	เป็นตำนานวิปริตรับหน้าหนาว
ให้จดจำร่ำให้ไปยึดยาว	เหมือนเมื่อคราวยักษ์ทุ้มตะลุมพุก
เวียงอ่าวไทยไหวสะเทือนเดือนอาเพศ	นางนวลหวัดบอกเหตุว่าลมบุก
หัวลมก่อเกยกลั่นพลันโถมรุก	มาแล้วทุกซอกทะเลบ้าวาทภัย
ด้ามขวานสั้นหวั่นหวาดชายหาดหด	แนวทรายลดคลื่นลามตามรุกไล่
ลมปะทิวลิวปะทะมะพร้าวไกว	ร้อยพันไร่ร้อยล้มลงโครมครืน
ฝนกระหน่ำซ้ำท่าราวบ้าคลั่ง	น้ำป่าหลังหลากไหลใครจะขึ้น
ในความมืดมัวมองสองวันคืน	ยืนแต่เสีียงสะอื้นของแผ่นดิน

3.10 เจ็ดที ของ คมเลนส์ (2532 : 31) เสนอ

เรื่องราวที่เกิดขึ้นกับประชาชน ชาวนครศรีธรรมราช ที่ถูกพายุและน้ำท่วมแหลม ตะลุมพุก เมื่อ พ.ศ. 2505 ชาวบ้านต้องหลบหลุกเมื่อยหน้าตายจากปากผนังไปตั้งถิ่นฐาน ปลุกกาแอฟอยู่ที่จังหวัดชุมพร ฐานะก็ยังไม่ได้ดีขึ้น แต่ทุกคนก็ยังอดทนสู้ต่อไปด้วยความ ชัยันขันแข็ง จนกระทั่งเมื่อปลายปี พ.ศ. 2532 เกิดพายุเกิดขึ้นอีก ทำให้บริเวณ จังหวัดชุมพรเสียหายล้มจมอีกครึ่ง

ล้มมาแต่แหลมตะลุมพุก	ยังลุกขึ้นสู้ไม่หยุดนิ่ง
จูงลูกเมียจากปากพยิง	ทิ้งถิ่นฐานพามาซุ่มพร
ลงหลักปักแหล่งแรงทุ่ม	ถากสุมทุมพุ่มไม้หายปีก่อน
พันธุ์กาแปปลูกไล่ไปทุกดอน	หนาวร้อนนอนท่าอนาคต
ราคาขึ้นลงขึ้นลงได้	มีชาติทุนมีกำไรมีอึดอด
สิบปีสิบปีทุกข์ที่ทศ	นึกไว้ว่าจะหมดไปแล้ว
โครมเดียวคุดมาจากฟ้ากว้าง	คลื่นเด็ยทะเลล้างล้มเป็นแถว
ไม้เลื้อยเตียนราบตลอดแนว	น้ำตาดกแววอยู่วาทพัน

3.11 จดหมายจากชาวนา ของ ดำรงค์ หนูทอง

(2533 : 30) นำเอาเรื่องที่เกิดขึ้นแก่ชาวนาจังหวัดนครศรีธรรมราชที่ยากจน เป็นหนี้สินธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ เพื่อบอกถึงความยากจนขั้นแค้น ความหิวและราคาข้าวของแพง ขณะที่รายได้จากทุ่งนาไม่มีเพราะข้าวเสียหาย

เขียนจดหมายจากปลายนาถึงน้ำชาติ	กระผมราชอรุณศรีศรี
มีอาชีพทำนามานานปี	ทั้งเป็นหนี้ ธ.ก.ส. พอประมาณ
เลือกผู้แทนหลายครั้งแต่ยังจน	เป็นอยู่ขัดสนน่าสงสาร
อดทนทำอยู่สู้กับงาน	ผิวคล้ำดำกร้านเราชาวนา
รายได้ตกต่ำมาหลายปี	หนี้เพิ่มทวีอีกแล้วหนา
ยามนี้เห็นมีแต่น้ำตา	หลังไหลลงมาชโลมดิน
ลูกเมียอดอยากปากแห้ง	ข้าวของเพิ่มแพงเป็นนิจสิน
ในนาเสียหายไร่ข้าวกิน	ทั่วทุกท้องถื่นประสบภัย
เห็นใจชาวนาเถื่อนน้ำชาติ	ช่วยราษฎร์รอดตายช่วยได้ไหม
ไม่อยากไปประท้วงไปทวงใคร	สัญญาใดใดของผู้แทน
จึงเขียนจดหมายมาหานายกฯ	น้ำตาดกอดอซากล้าปากแค้น
เงินทองข้าวของยังขาดแคลน	ยากจนขั้นแค้นกว่าปีใด

สรุป กลวิธีเสนอเรื่องจริง พบว่า ผู้เขียนได้เสนอเรื่องราวที่เกิดขึ้นจริงในชนบทภาคใต้ทั้งสิ้น เช่น ความเป็นอยู่ของชาวบ้านในหมู่บ้านที่เกิดปัญหาจากผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ (ผกค.) ปัญหาจากขบวนการโจรก่อการร้าย (ขจก.) เหตุการณ์จากน้ำท่วม ลมพายุ และปัญหาของชาวนา เป็นต้น

4. ระยะเวลาของเรื่องราว หมายถึง การที่ผู้เขียนนำเอาเรื่องราวหรือเหตุการณ์ที่เป็นปัญหามาบันทึกตามระยะเวลาที่เกิดเหตุการณ์หรือระยะเวลาให้เห็นชัด บทหรือกรอนที่มีลักษณะดังกล่าว เช่น

4.1 ผ่านไปทางภาคใต้ ปี 2523 ของ พนม นันทพลฤษ (2523 : 27 - 40) บันทึกเรื่องราวและเหตุการณ์จากการเดินทางผ่านสถานที่ต่าง ๆ พร้อมทั้งบอกถึงฤดูกาลทางธรรมชาติ

เดือนเก้าข้าวกล้าไม้แตกเขียว	เหลืองใบดูเขียวไปทุกหน
ทั่วบ้านผ่านเป็องทุกตำบล	ตั้งกลไกกล้าขย้ากราย
ช่องข้าง-พรุพีรภไฟผ่าน	ต่อช่องนาสารลงไปใต้
แผ่นดินอุดมสะควกตาย	วันนี้สลายถุาราโรย

ฯลฯ

เดือนแปดเผาปรนเป็นถ่านผง	เดือนเก้าฝนลงจะหว่านกล้า
ควนขุนดินดีแต่เดิมมา	ลุงคงข้มปี่หน้าข้าวจะนอง
ฝนท่าแรกไปรยลงปรายปราด	ที่ไร่ฝนรดลงอาบต้อง
ลุงคงตัดพันธุ์ข้าวลงแช่ดอง	ลิมแผลพุงองเสี่ยโดยพลันฯ
อีกรุ่ง, ริมไร่, ในราวเที่ยง	ปิ่นพรานแพดเป็รียงขึ้นป่วนปิ่น
ลุงคงล้มคว่ำลงกลางคืน	หาบพันธุ์ข้าวค้างกับย่าคาฯ

ฯลฯ

อีกรุ่ง พรานเล่าหอนเห่าเสียง ว่าลุงคงส่งเสปียงพวกในป่า
เกิดหักหลังกันวันต่อมา พวกคอมฯจึง เข่นฆ่าด้วยเล่ห์กลฯ

ฯลฯ

เล่าว่า-สิบปีประมาณผ่าน นับร้อยศพทหารหาญพลีชีพให้
ว่าทุกวทุกสะพานทุกพับไป ล้วนเคยมีเลือดไหลละโลมทา

ฯลฯ

วันหนึ่งแม่แก่ที่ทุ่งหว้า ซ้ำมช่องตึงมาซื้อข้าวสาร
ถูกกัก ถูกขู่ ถูกบงการ โดยนาชที่ด่าน-ที่ช่องตึง
ผ่านอีกหลายค่าซึ่งเดือนดับ ค่ายนายก็ยับลงทุกสิ่ง
พวกป่าเข้าห้อมเข้าล้อมยิง นายหลายร่างกลิ้งกับค่ายคา

4.2 รถไฟสายป่าดงเบงชารี ในมติชนสุดสัปดาห์, 5 : 1606
(ก.ค. 2525), 20 ระยะเวลาที่หญิงสาวออกไปค้าขายยังชายแดนฯ โดย
ขบวนรถไฟสายป่าดงเบงชารี

เดือนห้าฟ้าใส แดดสวย ลมรายรินมาผะแผ่ว
บอกข่าวว่า "เจ้า" ตายแล้ว สิ้นแววสิ้นเสียงสิ้นใจ
ผีเสื้อสีสวยใสสด เกาะรถทอดร่างร่ำร้าย
วานนี้คลี่ปีกร้ายไป เกาะราวรถไฟลอนลาน

ฯลฯ

เดือนแปดฟ้าปดนาปน ไร้ฝน ไร้น้ำ ไร้ท่า
เดือนอ้ายน้ำอ่วมท่วมนา น้ำตาท่วมใจ อาจณ
พลิกพลั่วรื้อรวงเคยร่ำ มองทุ่งทาบทาเหลือองสิ้น
กลางวันผีเสื้อโอบยบิน ดูตักินเกลือกกลิ้งเรณู

ตลอดสามปีผ่านผันผวน	ปีนป่วนผันผวนตลอด
เลื่อนหายกึ่งทอยปลาบู	ไว้สิ้นเรณูรั่วรวง
ฯลฯ	
ฟ้าสว่างไว้สายขวงฟ้า	เดือนห้า ฟ้าสูง แดดใส
ฝนถึงดินแดนวิไล	ฝนถึงดอกไม้ช่ายแดน
วันวานเจ้าบอกแม่ว่า	ดีกว่าอยู่กินดับแค้น
ชนข้าวไปขายชายแดน	เกาะแขวนรถไฟไปป่าดงฯ

4.3 ปีโรงน้ำแดง : ปีกษ์ใต้มหาวิปโยค 2531 ของ
 รัตนชาติดา แก้วพรหม (2531 : 16 - 48) ตอน 1 ปีมะโรง 2531 บันทึก
 เรื่องราวของปีมังกรทอง 2531 ที่ผ่านมา

คืนวันเวียงเปลี่ยนผันคืนวันผ่าน	ดาษคืนปรากฏการณ์เกิดใหม่
ตามประสาประชาชนประเทศไทย	ที่ประชาธิปไตยอยู่ในพาน
ลุ่มพฤษศยสองพันห้าร้อยสามสิบเอ็ด	ปีมะโรงลายเกล็ดงูใหญ่หาญ
เป็นเจ้าปีป้องกันภัยจากราว	มังกรทองล่องทะยานผ่านเมือง
ว่าเป็นปีสำคัญอันยิ่งใหญ่	ฉลองฤกษ์เบิกชัยให้ฟูเฟื่อง
บ้านเจริญคนจรุงจะรุ่งเรือง	มั่งมีเมืองเศรษฐกิจชีวิตดีฯ

ฯลฯ

สิ้นพรรษาสายฝนมีสิ้นสาย	ยังพรั่งพรายพรมพ่นฝนดินน้ำ
ธรรมชาติที่เห็นเป็นประจำ	ว่าปีกษ์ใต้ชอบฟ้าต่ำตลอดปี
ว่าปีกษ์ใต้ไม่มีฤดูหนาว	ฤดูฝนยืนยาวอยู่ทุกที่
ฤดูเดือนดูเหมือนจะไม่มี	แม้เดือนสี่เดือนห้าฝนฟ้าพราว

ฯลฯ

ศกสองพันห้าร้อยสามสิบเอ็ด	สายฝนมีสิ้นเสร็จเสียงกล่อมเห่
มีมีใครเห็นประหลาดคาดคะเน	ฝนที่เทก็เห็นเป็นขรรคมดา
สิ้นพรรษาสายฝนมีสิ้นสาย	เมฆหมอกยังกระจายรายเวหา
ไม่มีสัญญาณเดือนเดือนพฤศจิกายน	และมีปรากฏเหตุแห่งเภทภัยฯ

ฯลฯ

เข้าอาทิตย์อาทิตย์ไม่ทอแสง	ทุกหนแห่งมืดมัวมองเหงาเหงา
ฟ้าครืนครืนนานนานครั้งดังเบาเบา	แล้วก็เข้าเสียงโครมครามคำรามคำ

ฯลฯ

บ่ายแล้วฝนยังเห็นเป็นเม็ดเดี่ยว	ยังโชนเขี้ยวหลากหลังลงลั่นหล้า
สีน้ำขาวเพียบพื้นทุกผืนนา	จากฟากทำนองบึงถึงคูคลอง
จนเย็นย่ำค่ำคืนถึงดินตึก	ยังอึกทักเสียงฝนเดือนสิบสอง
นอนฟังเสียงฝนฟ้าคึกคะนอง	จนลอยล่องหลับไหลไม่รู้ตัว

ฯลฯ

เข้าวันพุธขอบฟ้ากว้างจนกว้างเว้ง	หึกเหียนเตียนเลิงไม่เห็นหลัง
เว้งฟ้าเว้งน้ำวังเวงวัง	พินาศพังกึ่งนั้นชั่ววันคืน
เหมือนความฝันที่ใครไม่ได้ฝัน	ดินตาตันเหมือนตัวไม่ได้ตื่น
วันนี้-เมื่อวาน-วันวานขึ้น	อะไรกลืนแผ่นดินไปสิ้นแล้ว

สรุป กลวิธีระบุเวลาของเรื่องราว พบว่า ผู้เขียนได้นำเอาเรื่องราว หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ มาบันทึกด้วยการระบุเวลา วัน เดือน ปี พ.ศ. และฤดูกาล ที่เกิดเรื่องราวหรือเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับภัยธรรมชาติและที่เกี่ยวกับการกระทำของมนุษย์ในชนบทนั้น ๆ เพื่อเป็นการลำดับเรื่องราวให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

5. เขียนเรื่องด้วยบทสนทนา หมายถึง การที่ผู้เขียนกำหนดให้ ตัวละครใช้ถ้อยคำพูดจาโต้ตอบกัน ทำให้บทหรือกรอนมีลักษณะเหมือนบทละครหรือ เรื่องสั้น จึงนับเป็นกลวิธีที่น่าสนใจยิ่ง บทหรือกรอนที่มีลักษณะดังกล่าว เช่น

5.1 คุณครูอยู่ไหน ของ นพดล ทิศวา (2525 : 61) นำ
คำถามของนักเรียนที่ต้องการคำตอบจากเรื่องราวที่ครูของพวกเขาจะถูกโจรจับตัวไป

คุณครูอยู่ไหน...	"โจรจับไปนานแล้วเจ้าแก้วขวัญ
ปานจะนี่ครูเจ้าเต้าจาบัลย์	ถูกพวกมันทารุณ... โธ่คุณครู"
คุณครูอยู่ไหน...	"อยู่กลางไฟรกลางพงดงชี่หนู
คำคั้นน้ำค้างดงพรางพรู	โธ่คุณครูคงหนาวครวณพรว้า"
คุณครูอยู่ไหน...	"อย่าตามไปเลยหนูอยู่ไกลแล้ว
เดินชั้นเขาล่าบากต้องตรากรร่า	เข้าเย็นคำคงไม่ได้ตัว ครู"
คุณครูอยู่ไหน...	"โน้นเห็นไหม เขาไกลเห็นไหมหนู
เขาลูกนั้นอาจจะมียี่ซ่อนครู	เราหรือจะไปรู้ค่ายโจรมัน"
คุณครูอยู่ไหน...	"หยุดร้องไห้เถิดหนอพ่อจอมขวัญ
เขื่อน้ำตาเถิดหนออย่าจาบัลย์	ไม่กัวันคุณครูหนูกลับมา"
คุณครูอยู่ไหน...	"อยู่นี้ไงครูมาแล้วเจ้าแก้วจา
เพราะบุญมีจึงไม่ลับดับชีวา	ขอกลับมาสอนหนูใหม่ไว้สู้โจร"

5.2 โลกเงียบของ ชูติง ย้อริ ของ ชาตรี ส้าราญ

(2525 : 41) เสนอวิธีการเล่าเรื่องปนบทสนทนาเกี่ยวกับชีวิตของเด็กนักเรียน
คนหนึ่งชื่อ ชูติง ย้อริ ที่พ่อของเขาถูกจับในข้อหาเรียกค่าไถ่ จนเขาต้องเป็นเด็ก
มีปัญหาที่ทางโรงเรียน

จึงชีวิตเงียบเหงาเด็กเปล่าเปลี่ยว	อยู่โดดเดี่ยวเดี๋ยวดาษหนักหนา
ขาดโรงเรียนเรื่อยไปไม่เคยลา	ครูต้องพาเพื่อนไปเรียนถึงเรือนชาน
บอก "เธอเอ๋ยเคยคิดสักนิดไหม	ว่าหัวใจเพื่อนทั้งหลายได้เรียกชาน
ให้เธอขยันหมั่นเพียรเรียนทำงาน	จะช่วยให้เธอเขียนอ่านการเขียนดี"

"ซูดิง" เริ่มเข้าใจมิตรความคิดชอบ	สายตาตอบ "ชอบใจจะไม่หนี"
และเริ่มกลับไปเรียนความเพียรมี	ผลการสอบปลายปีมีค่าพอ
แต่ลึกในใจ "ซูดิง" นั่งเงยเบงา	ไอ้พ่อเราอยู่ไกลถึงไหนหนอ"
ลับกายเพื่อนก้มหน้าน้ำตาคลอ	เรียกหาพ่อขอข้าวสารบ้านผิง

5.3 ฝันของ เชง ซูดิง ของ ชาตรี สาราณ (2525 : 37)

นำเรื่องราวเกี่ยวกับชีวิตของเชง ซูดิง ที่เป็นลูกของชาวบ้านที่มีฐานะยากจน การเรียนของเชง ซูดิง อยู่ในเกณฑ์ต่ำและต้องตกซ้ำชั้นหลายปีจนโตกว่าเพื่อนร่วมชั้น ทำให้เกิดปมด้อย มีหน้าซ้ำยังถูกเขาเยาะเย้ยทั้งจากเพื่อน ๆ และครู

ความสูงใหญ่ของร่างสร้างปมด้อย	ให้เชงหงอยเก็บจดรอ่านหนังสือ
ฟังครูสอนปากอ้านัยต์ตาปหรือ	จึงติดชื่อตกซ้ำชั้น "ปิ่น" อีกปี
"นักเรียนโง่งโง่งโง่เสียเปล่า"	เพื่อนหย่เขาอย่างเหยียดและเสียดสี
เรื่องพูดโต้ตอบไปย้อมไม่มี	จึงเป็นที่ซ้ำชั้นกันได้นาน
แอบน้อยใจบางครั้งฟังครูว่า	แต่น้ำตาสักหยดไม่รดผ่าน
เก็บไว้อัดอั้นใจให้ร้าวราน	เป็นการบ้านคิดย้าค่าพูดครู
"ไอ.คิว. เขอต่ำมากมาจากไหน"	ค่า ไอ.คิว."เชง"สงสัยไม่ชินหู
ฝันเห็นแต่ยอดผักนึ่งจุ่มบู่	และทนสู้ท้องกิวหวิตาลาย

5.4 สอนต่อไปเถอะคุณครู ของ ประยูรศักดิ์ ชลาชนเดชะ

(2533 : 35) นำเรื่องราวการสนทนาระหว่างแม่ของนักเรียนคนหนึ่ง ซึ่งนับถือศาสนาอิสลามกับครูผู้สอนอยู่ในโรงเรียนกันดารแห่งหนึ่ง ถึงความตายของเด็กผู้เป็นลูกเพียงสาเหตุแค่เหยียบตาปูแล้วกลายเป็นบาดทะยักถึงตาย

"ไอ้คุณครู ขอขอบคุณการุณจิต	ช่วยนิมิตรลูกให้ตั้งอ่านเขียน"
"แม่ครับพ่อครับแกอยากเรียน	แต่ชนเขียนเสียหนักหนาน่าเขียนดี"

"ก็แกร็กพรรคพวกมากไปหน่อย	นำเศร้าวร้อขโรงเรียนโกรมไว้ราศรี"
"แม่ครับพ่อครับ ลูกคนดี	วิ่งไล่ตีตาปูที่มสนิมกรัง"
"ไม่เป็นไรใช้น้ำผึ้งหยดสักนิด	คงไม่ผิดเดี๋ยวก้อหาขอย่างฉมัง"
"แม่ครับพ่อครับหาขหรือยัง	พอประทังชั้นบ้างยังขาดเรียน"
"เห็นหรือไม่หีบศพวางอยู่นั้น	ลูกของฉันทายเสียแล้วนำปวดเศียร
ก่อนจะตายยังอุตส่าห์แสนพากเพียร	พยายามเขียนข้อความฝากถึงครู"
"ช่วยอ่านหน่อยเรานั้นอ่านไม่ออก	คงจะบอกอะไรไว้จากใจหนู"
"จงสอนเถอะทั้งภาษาไทยมลายู	นะคุณครูหลักถือislamตามอย่างเคยฯ"

สรุป กลวิธีเขียนเรื่องด้วยบทสนทนา พบว่า ผู้เขียนได้เสนอเรื่องราวด้วยบทสนทนาในลักษณะของคำสนทนายาระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่ ครูกับนักเรียน ครูกับผู้ปกครองและพ่อแม่กับลูก เป็นต้น จะเห็นว่าคำสนทนาดังกล่าวจะกำกับด้วยเครื่องหมายัญประกาศ "....." ซึ่งจะทำให้บทร้อยกรองน่าสนใจและชวนติดตาม

6. ชี้แนะแนวทางปฏิบัติ ลักษณะงานเขียนโดยทั่วไป ผู้เขียนมักจะเสนอแนะแนวความคิดและทางปฏิบัติที่ตนเห็นว่าดีงามให้ผู้อ่านคล้อยตาม เมื่อเห็นว่าสิ่งที่สังคมหรือคนส่วนใหญ่ปฏิบัติไม่ถูกต้องด้วยวิธีการที่แยบยล ในการเสนอแนะบางครั้งมักไม่สอนอย่างตรงไปตรงมา เพราะถือว่าตนเองไม่ได้อยู่ในฐานะที่พึงกระทำเช่นนั้น (สุธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์, 2525 : 59) แต่บางครั้งก็สอนหรือเสนอแนะอย่างตรงไปตรงมาเพื่อให้ง่ายต่อการเข้าใจ บทร้อยกรองที่มีลักษณะดังกล่าว เช่น

6.1 เขาปู่-หมื่นบ้าน ของ กนกพงศ์ สงสมพันธุ์ (2525 : 44)
นำเรื่องราวของหมู่บ้านเขาปู่ อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ซึ่งครั้งหนึ่งเคยถูกทางราชการกล่าวหาว่าเป็นหมู่บ้านช่องสุ่มกองกำลังของคอมมิวนิสต์ จนหมู่บ้านต้องหนีเข้าป่าจับปืนร่วมกับคอมมิวนิสต์เข้าต่อสู้กับทางราชการ ผู้เขียนจึงได้ชี้แนะ

แนวทางปฏิบัติด้วยความหวังดีที่จะทำให้บรรดาหนุ่มสาวออกจากป่า เพราะเห็นว่าพวกเขากำลังขาดความยั้งคิด

หวังเพียงให้หนุ่มสาวกลับเขาปู่
เพราะทางเดินที่คั่นต้นในป่าดง
กลับมาเฝ้าเรือนเพื่อนผู้เฒ่า
อย่าทิ้งผู้เฒ่าตาฝ้าฟาง
กลับมาสร้างเขาปู่ให้คึกคัก
กลับมาเบิกหน้าวางตากกลางพง
เราก็หวังเช่นเดียวกับผู้เฒ่า
เขาปู่จะสุขซึ่งจริง

กลับมาอยู่กับเรือนอย่าเลื่อนหลง
ซึ่งเดินลัดตัดพงยังหลงทาง
กลับมาเกิดหนุ่มสาวผู้สรรค์สร้าง
ให้ซบเคี้ยวอ้างว้างอยู่กลางดง
กลับมาชักธงชัยให้สูงส่ง
กลับลงมาอยู่คู่รวงรัง
หวังจะให้หนุ่มสาวย้อนกลับหลัง
ด้วยพลังสร้างสรรค์ของพวกเขา

6.2 มุซา ของ มุฮัมหมัด ส่าเทร็ม (2525 : 23) นำเรื่องราวของมุซา เด็กบ้านนอกที่พ่อแม่มีอาชีพเป็นชาวนา เมื่อเรียนจบการศึกษาภาคบังคับ พ่อแม่ไม่ส่งเสริมให้เรียนต่อ แต่ครูใหญ่ของมุซาได้ให้คำชี้แนะแนวทางปฏิบัติ สนับสนุนและให้กำลังใจ

ปีนี้ก็เรียนครบจบ ปอหก
ครูใหญ่บอกว่า เอ็งเก่งพอตัว
หากตั้งใจไปเรียนต่อก็ในเมือง
ไม่เห็นลูกหลานเหล่าผู้ดี
ฝายมุซาปลื้มใจเหมือนได้แก้ว
เรื่องราวกล่าวขานของท่านครู
แม่ได้ฟังข่าวลูกแล้วแจ่ม
เจ้าจะจากบ้านไปเรียนไกล

สอบไล่ไม่เคยตกแม้มีหัว
ขนาดเลี้ยงแต่วัวสอบได้ดี
อนาคตจะรุ่งเรื่องได้สุพรรณ
แวมันมีไปเรียนต่อถามพ่อคุณ
ถึงบ้านแล้วหามแม่แลแล้ว
ว่าให้ถามพ่อคุณเป็นฉันใด
ก็ถอนใจยาวแรงยกใหญ่
แล้วพ่อจะได้ใครช่วยเลี้ยงวัว

6.3 บัวเริ่มบาน ของ กร ศิริวัฒน์ (2527 : 6) ที่แนะนำแนวทางปฏิบัติบรรดาผู้ใหญ่ให้ร่วมกันระดับพระองค์เด็ก ๆ ซึ่งจะเป็นอนาคตของชาติ โดยการโอบอุ้มให้การช่วยเหลือในด้านการศึกษาค้นคว้า เพื่อสร้างสรรค์สังคมในโอกาสต่อไป

ทั้งกางเกงเสื้อเก่าให้กองถ่าย	ทั้งกลิ่นอายเด็กเก่าเป็นเด็กใหม่
ทั้งคำหยาบ มิง กู สู เราไป	ทั้งภาษาถิ่นใต้ไว้กับเรือน
ทั้งปืนแก๊ปจับดินสอมาก่อนเขียน	ฝึกอ่านฝึกเขียนกับเพื่อนเพื่อน
ฝึกเข้าแถวร้องเพลงชาติฟังครูเตือน	แต่ละคนเหมือนเหมือนกันทุกคน
<u>บัวเริ่มบานอย่ารีบบีบให้ยับ</u>	<u>เดี๋ยวจะกลับเป็นเหยื่อเต่าเข้าอีกหน</u>
<u>ช่วยระดับพระองค์มองอุบล</u>	<u>ที่พุ่งพันเหนือน้ำให้งามเงา</u>
ให้เบ่งบานส่งประกายให้เต็มที	ไว้ระดับโลกนี้ไม่อับเฉา
ไว้สืบทอดความดีสังคมเรา	ไว้ปล้ำล้างความเขลาของแผ่นดิน

6.4 พินะ นักวิจัย ของ สมวงศ์ มโนเมษา (2531 : 11) ที่แนะนำแนวทางปฏิบัติที่เกี่ยวกับการศึกษาของเด็กนักเรียนชนบทว่า สาเหตุอะไรที่ทำให้เด็กนักเรียนมีคุณภาพการศึกษาดกต่ำ โดยยกเหตุผลให้เห็นเพื่อเสนอแนะนักวิจัยทางการศึกษาว่า ควรจะตระหนักในปัญหาของเด็กให้มาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กไทยที่นับถือศาสนาอิสลาม เสนอแนะว่าส่วนใดที่ปรับปรุง

มิใช่ครูอ่อนแอขอมแพ้วาย	มิใช่ครูมักง่ายหรือกลัวคน
<u>นักวิเคราะห์ ห้ม เข้ม เกือบเต็มกรม</u>	<u>ลองวิจัยให้ชมบ้างเป็นไร</u>
สิ่งแวดล้อมร้ายแสบและแค้นเข็ญ	ครูก็เป็นสมครูแล้วรู้ไหม
เด็กคุณภาพต่ำอย่าโทษใคร	ช่วยกันแก้จุดไหนคิดให้ดี
พินะ นักวิจัย	ปัญหาใหญ่นั้นอยู่ที่ตรงนี้

หนึ่งเด็กขาดเรียนบ่อยจะต้องมี
 สองหนังสือไทยเอาไปบ้าน
 ความเชื่อนี้มีใครกล้ากักกัน
 สาม กระบวนการสอนจริงยากยิ่งอยู่
 พอล้อสอบออกมาครูหน้าดำ
 ลี... เด็กต้องเรียนศาสนาเวลาว่าง
 เป็นเรื่องวัฒนธรรมที่น่าไป
 ท้า... หน้าทีครูมากเหลือนับ
 ครูทำงานแทบตายทุกทุกวัน
เพียงข้อมูลย่อย่อพอให้เห็น
นักวิจัยควรตระหนักกันสักนิด

เพราะร่างกายเขานี้มีค่าครั้น
 นั้นเป็นการทำบาปอย่างมหันต์
 สารพันการบ้านไม่เคยทำ
 ความเหมาะสมคิดดูก็น่าซ้ำ
 เขาถามแต่ความจำสุดซ้ำใจ
 ใครจะกล้าคัดจ้างสิ่งนี้ได้
 เด็กจะเก่งภาษาไทยอย่างไรกัน
 แต่ขวัญกลับเหือดหายทำลายขวัญ
 ผล "สองชั้น" กลับให้คนใกล้ชิด
อาจเอาเป็นสมมติฐานท่านมีสิทธิ์
อย่ายึดติดงานวิจัยให้มากนักฯ

6.5 เตือนน้อง ของ 'รุญ ระโนด (2530 : 40)

ตกเดือนสาวชานาที่ไปอาศัยอยู่ในเมืองกรุง เพื่อมิให้พวกเธอหลงระเรีงจนลืมบ้านนอก
 ลืมพ่อแม่ที่ต้องการการดูแล และยังมีญาติพี่น้องคอยห่วงใย

พบน้าปรุงจรุงกลืนประกันหอม
อย่าหลงตัวลืมตนจนเกินไป
จงรักนวลสงวนตัวอย่ามีวหลง
เรียนจบแล้วกลับบ้านไปหว่านดำ
 ถิ่นกันดารบ้านป่าคอยท่าเจ้า
 ใครจะช่วย เขาให้หายทุรายทุรน
 พร่างกระพริบระยิบดาวจากราวฟ้า
จึงเตือนน้องด้วยข้อห่วงดุดวงมาน

คำหว่านล้อมขึ้นชมสังคัมใหม่
เจ้าเติบโตมาจากไหนใส่ใจจำ
สงวนศักดิ์รักเฝ้าพงศ์จงอย่าถล่า
ไปช้หน้าช่วยเหลือเอื้อคนจน
 ทุกคำเข้าโหมยหังทุกแห่งหน
 เพื่อหลุดพ้นจากทุกข์ท้อทรมาน
 วันเวลาเวียนวนเลขพันผ่าน
ให้กลับบ้านกลับไปหาประชาชน

6.6 คิดถึงบ้านนา ของ จวน ชูแสง (2532 : 93)

นำการสั่งสอนหรือตักเตือนเกี่ยวกับการกินข้าวว่า ให้เห็นคุณค่าของข้าว เห็นคุณค่าของแรงงานชาวนาที่เป็นผู้ผลิต กว่าจะได้ข้าวมากิน บอกถึงขั้นตอนของการทำนา ตั้งแต่ไถ คราด ดำกล้า รักษาต้นกล้า จนเป็นรวงข้าวเก็บเกี่ยวมากิน และได้ชักชวนให้หนุ่มสาวที่เคยจากท้องนาไปทำงานที่อื่นกลับบ้านนา

แม่เตือนว่า " <u>อย่ากิน เชี่ยกิน เรี่ยราด</u>	<u>อย่าเทเสียดกลาดเกลื่อน</u> "
หยาดเหงื่อยารชาวนาราคาแพง	เปรียบค่าแรงเป็นเชิงกลคนกับงาน
หอมน้ำพริกแมงดานามาจุนจุน	หอมกรุ่นกรุ่นปลาไร่มาจากบ้าน
แม้จากแม่จวนนามาแสนนาน	<u>อยากกลับบ้านไปสร้างงานบ้านนาเรา</u>

6.7 ขอสาปแช่ง ของ ถาวร บุญวัฒน์ (2531 : 55)

นำเอาเหตุการณ์น้ำท่วมหนักที่บ้านพิปูน กระจุก จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อปลายปี 2531 มาบรรยายถึงการตัดไม้ทำลายป่า จนกระทั่งน้ำท่วมพัดพาท่อนซุงไหลทับบ้านเรือนเสียหาย ผู้คนล้มตายเป็นจำนวนมาก และจากกรณีดังกล่าวได้ชี้แนะแนวทางปฏิบัติเพื่อให้ใช้วิธีการลงโทษที่รุนแรงแก่ผู้ตัดไม้ทำลายป่า

<u>น้ำลดจึงตอผุด</u>	<u>สิน้ำรูดมากไม้แห้ง</u>
<u>ความคิดอันโพล่งแดง</u>	<u>ถาดุจน้ำที่ลดสูญ</u>
<u>น้ำตาที่ท่วมใต้</u>	<u>แม้น้ำใจหลากไหลพุน</u>
<u>ชีวิตคนค่าคุณ</u>	<u>พอชดใช้ได้ละหรือ</u>
<u>ฆ่ามันสิบชั่วโคตร</u>	<u>ยากได้โทษพวกเลวลือ</u>
<u>ร่วมแข่งให้แรงฮือ</u>	<u>ท่วมทับมันไว้วันยืน</u>
<u>รู้ตัวจับตัวแห่ง</u>	<u>มีตำแหน่งให้โค่นครืน</u>
<u>มีทรัพย์สินยึดอย่าคืน</u>	<u>ปล่อยยลกลหลานไว้ทานเข็ญ</u>

6.8 ปีโรงน้ำแดง : ปิกษ์ใต้มหาวิปโยค 2531 ตอน 7 คำ

พจนานุกรม : ครูเคยสอนอย่างนี้มีใช้หรือ ของ รัตนชาติดา แก้วพรหม (2531 : 99 - 101) ยกคำสอนของครูมาชี้แนะแนวทางปฏิบัติให้รักษารวมชาติ ดิน น้ำ อากาศ หิน แร่ธาตุ ล่าคลอง หนองบึง สัตว์ป่า เพราะหากทำลายสิ่งเหล่านี้ เสียแล้ว ก็จะทำให้ขาดความสมดุลย์ทางธรรมชาติทำให้เกิดโทษแก่มนุษย์เองได้

คอยอบรมบ่มนิสัยให้ศิษย์รู้

ให้รู้คุณรู้โทษสิ่งรอบกาย

สอนให้เรียนรู้รักษารวมชาติ

ให้รู้คุณรู้ค่าความคู่ควร

นับแต่น้ำดินฟ้าอากาศ

แม่น้ำลำคลองหนองบึงนั้น

ถ้าธรรมชาติอุดมสมบูรณ์

ธรรมชาติถูกกระทำร้าย

ภูเขาสวยตรงที่มีป่าปก

คอยอุ้มน้ำค้ำครองปกป้องภัย

ครูสอนว่า-อย่าตัดไม้ทำลายป่า

จะเกิดเหตุเภทภัยในปฐพี

ครูเคยสอนอย่างนี้มีใช้หรือ

เห็นแก่ตัวเห็นแก่ได้ไม่อาทร

จึงวิปโยคโศกสังเวชอาเพศพิช

จึงสมบัติพลัดพรากจากกระเด็น

ครูเคยสอนอย่างนี้มีใช้หรือ

หรืออ่านาจยศฐาน์เงินตราไถว

กตัญญูกตเวทีเป็นที่หมาย

รู้รักษาทำลาย-รู้ใคร่ครวญ

อันสดใสพิไลพิลาสอยู่ครบถ้วน

รู้กระบวนรักษากล้าป้องกัน

หินแงแร่ธาตุทุกสิ่งสรรพ

จนล่าสัตว์สารพันบรรดามี

คนก็จะเพิ่มพูนความสุขศรี

คนก็ย่อมถูกขยี้ทุกที่ไป

ยิ่งปารกยิ่งหยาบยิ่งรุ่มร้อนให้

สร้างสมดุลย์อยู่ได้ให้พอดี

เพราะฝนฟ้าจะวิปริตผิดที่

จนไม่มีทางแก้อย่างแน่นอน

ไยตั้งดีไม่จำคำครูสอน

จึงเดือดร้อนภัยพิบัติปฏิบัติเป็น

จึงชีวิตชีวาถูกฆ่าเช่น

จึงคับแค้นล่าเค็ญให้เป็นไป

ไยตั้งดีไม่จำเอาใจใส่

จนไม่มีหัวใจ-ไม่เห็นครู

6.9 น้ำตาชาวใต้ ของ อนันต์ คุณยิ่งยศ (2531 : 55)

ชี้แนะแนวทางปฏิบัติในการให้เพื่อนร่วมชาติช่วยเหลือชาวใต้ที่ได้รับทุกข์จากอุทกภัย

บ้านเคยอยู่เคยนอนเมื่อก่อนครึ่ง	ก็ต้องพึ่งแลร้างอย่างมหันต์
เป็นสุสานแห่งน้ำตาเศร้าจาบัลย์	ช่วยกล่อมขวัญเขาเกิดประเสวีรัฐดี
<u>จากน้ำใจสู่น้ำใจชาวใต้ซึ่ง</u>	<u>แม้สลึงมีค่าเกิดราศี</u>
<u>หรือข่าวสารอาหารแห้งแจกแจงมี</u>	<u>ช่วยเขาที่เพื่อนร่วมชาติประกาศวอน</u>
<u>การอุดหนุนคุณธรรมค่าจุนโลก</u>	<u>เพื่อดับโศกสิ้นไปให้ทอดถอน</u>
<u>เปิดประตูความเมตตาทุกตอน</u>	<u>หนาวหรือร้อนคือทากายของชาติไทย</u>
<u>เทวดาฟ้าดินคงสิ้นแค่น</u>	<u>เรากดแทนผลบุญเจือจุนให้</u>
<u>สละทรัพย์คนละน้อยพลอยดีใจ</u>	<u>ชึ้นน้ำตาชาวใต้เพื่อนไทย...เอย</u>

6.10 มีเถื่อนย่อมหมดเถื่อน ของ สิทธิธรรม บุญช่วย

(2533 : 45) นำเรื่องราวในอดีตมาบรรยายให้เห็นว่า ธรรมชาติมีไม้ใหญ่ ๆ อยู่มากมาย ครั้นถึงยุคนี้คนกลับทำลายธรรมชาติ โดยตัดไม้ทำลายป่าจนหมดสิ้น จึงชี้แนะแนวทางปฏิบัติไว้ว่ายังไม่สายเกินที่จะช่วยกันปลูก

เสียแหวดล้อมไปมากหรือนี่	ทุกถ้วนชีวิพลอยเสียขวัญ
โคहार่มเย็นเงาพวงพันธุ์	คนต่างคนกันเร่งบรรลัย
<u>ทว่าหัวใจใต้หวังแล้ว</u>	<u>ร่วมราษฎร์รัฐแน่วแน่ครึ่งใหม่</u>
<u>ล้อมคอกเสียยังใช้ทันไร</u>	<u>พร้อมปลูกเพิ่มไพรช่วยกัน</u>
<u>วิเศษกระไรในบัดนี้</u>	<u>ซาบซึ่งความดีที่มั่งมี</u>
<u>มีน้อยปลูกต้นน้อยเริ่มวัน</u>	<u>พลบแก่ไม้มั่นคงแผ่เงา</u>
อะหาอยู่มาน่าบัดสี	พิโรธยังมีราญป่าเขา
ไซว่าทุกอย่างบันเบา	ชยิบตาหลอกเอาง่ายดาย

6.11 แก่งกรุง ของ บุญชัย ตันสกุล (2533 : 45) นำเรื่องราวที่เกิดขึ้นบริเวณแก่งกรุง จังหวัดสุราษฎร์ธานี เมื่อทางราชการคิดวางโครงการสร้างเขื่อนแก่งกรุง เลยทำให้เกิดกรณีผู้เสียผลประโยชน์และผู้ได้รับประโยชน์ต่างข้อยแย้งกัน 2 ฝ่าย และกรณีที่เกิดการผัดใจกันนั้น คิดว่ามีมือที่สามคอยยุแหย่ มาเสนอเพื่อชี้แนะแนวทางปฏิบัติที่เห็นว่าน่าจะแก้ปัญหาได้

เพียงแก่งเดียวแก่งดั่งต้องพึงยับ	อย่าถึงกับหูเบาให้เขาข่ม
เสียมเขาควายเช่นฆ่าตามอารมณ์	ผองผู้ข่มแปลกหน้าล้วนชาตาน
หัวเราะลั่นสนั่นเมืองเรื่องขบขัน	พี่น้องกันพาดฟันประหัตประหาร
เกมของใครใช้ของเล่นเป็นแผนการ	ล้วนสิ้นดานหยาบเข้ามาแต่ใจ
จะสร้างหรือสิ้นสุดหยุดชะงัก	อย่าให้รักที่แท้จริงอันยิ่งใหญ่
ต้องแหลยกยับเพราะถ้อยคำนำมือใคร	ยุแหย่ให้ร้ายรานธารเลือคนอง
<u>มาหันหน้าคุยกันอย่างวันเก่า</u>	<u>มาจับเข้าพูดจา อย่าผยอง</u>
<u>ยกเหตุผลชี้หน้าใช้ลำพอง</u>	<u>ร่วมประคองความเข้าใจให้ยาวนาน</u>
<u>ยกผลเสียผลได้แจ้งให้เห็น</u>	<u>ทุกประเด็นแพ้ชนะมาประสาน</u>
<u>มือที่สามตัดทิ้งไปไม่เข้าการ</u>	<u>อย่าต่อต้านตั้งต้นใครมันแยง</u>
<u>ไม่อยากเห็นแก่งกรุงเหตุพุงรบ</u>	<u>สิ่งเวชศพมทบบไปกับแก่ง</u>
<u>มาจับมือดูจตุรเขี้ยวเป็นเกลี้ยวแรง</u>	<u>ลาดกำแพงยุยงจงยับเย็น</u>

สรุป กลวิธีชี้แนะแนวทางปฏิบัติ พบว่า ผู้เขียนได้ชี้แนะแนวทางปฏิบัติให้ผู้อ่านได้คล้อยตาม เช่น ให้บรรดาหนุ่มสาวที่หลงผิดกลับมาอยู่บ้าน ให้ประชาชนเห็นความสำคัญของการศึกษา ให้บรรดาหนุ่มสาวที่ออกไปหางานทำในเมืองหลวงกลับบ้านเดิม ให้เห็นคุณค่าของแรงงานและคุณค่าของข้าว ให้เห็นโทษของการตัดไม้ทำลายป่า ให้รู้จักช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ และให้เป็นคนมีเหตุผล เป็นต้น ซึ่งกลวิธีดังกล่าว นับเป็นประโยชน์และน่าสนใจแก่ผู้อ่าน

7. สร้างความขัดแย้ง หมายถึง การนำเอาอุปสรรคหรือข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้นแก่ตัวละคร อันเป็นผลให้ตัวละครนั้นไม่สามารถบรรลุผลตามความปรารถนาหรือเป้าหมายที่จะกระทำ เพื่อสะท้อนให้เห็นอุปสรรคและข้อขัดแย้งดังกล่าว บทหรือสกรองที่มีลักษณะดังกล่าว เช่น

7.1 ส่งใจไปบ้าน ของ จิระนันท์ พิตรปรีชา (2521 : 42)

นำเอาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นกับบรรดาหนุ่มสาวที่มีต่อเจ้าหน้าที่บ้านเมือง ที่กล่าวหาว่าพื้นที่ที่พวกเขาอาศัยอยู่เป็นดินแดนผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ และส่งกำลังเข้าปราบปรามอย่างหนัก จนต้องหนีเข้าป่าเพื่อรวบรวมกำลังเข้าต่อสู้กับเจ้าหน้าที่เหล่านั้น

ตั้งแต่รู้ความถามกันได้	ว่าคนใต้แต่รุ่นปู่สืบทอด
เมื่อถูกรุมคุมเหงเคยเกรงใคร	ไฟก็ไฟเถอะจะจับดับด้วยมือ
ประเพณีรักเกียรติซึ่งหึงศักดิ์ศรี	เมื่อถูกข้าย้ายข้อย่อมนิ่งหรือ
เมื่อมันปราบวันยังคำอ้อทำปรีอ	ยอมต้องรื้อตำนานรบมาทบทวนฯ
มัน เช่นฆ่ามากี่ศพกลบก็หลุม	ระเบิดทุ้มเผาหลงถึงหลังสอยสวน
เทือกบรรทัดทบบันทิกทุกกระบวน	เป็นเหตุชวนให้หาญด้านทานมัน
ไฟสงครามจึงกระพือพัดข้อยึด	ผ่านยุคมีดสู่ยุคใหม่ไม่พริ้งพริ้น
พี่น้องกูชูปืนขึ้นยืนยัน	ไม่มีหวั่นมีแต่หวังให้ตั้งเต็ม
ขอฝากใจทั้งดวงที่ห้วงบ้าน	ถึงผองชนคนหาญให้ฮึกเหิม
ต่อสู้สืบประเพณีมีมาเดิม	และจงเพิ่มเสริมพลังความตั้งใจ

7.2 เขาปู่-หมื่นบ้าน ของ กนกพงศ์ สงสมพันธุ์ (2525 : 44)

นำความขัดแย้งที่เกิดขึ้นกับบรรดาหนุ่มสาวที่มีต่อเจ้าหน้าที่บ้านเมืองในด้านความคิดและการกระทำของเจ้าหน้าที่บ้านเมือง ที่กล่าวหาว่าหมู่บ้านเขาปู่เป็นดินแดนของผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ และส่งกำลังกองทหารพรานเข้าปราบปรามจนต้องหนีเข้าป่าเพื่อรวมกำลังต่อต้าน

เพียงเขาปู่เป็นหมู่บ้านแห่งป่าเขา
 ว่าเขาปู่เป็นหมู่บ้านชุมกำลั้ง
 ปีนเป็รียงจึงลั่นสนั่นป่า
 ต่อมาอีกไม่ช้าไม่นาน

จึงถูกเหมาเอาความตามคำสั่ง
 จึงจัดตั้งกองทัพทหารพราน
 ไฟพอนแห่งการฆ่าเริ่มเผาผลาญ
 เขาปู่จึงเป็นหมู่บ้านไร้ผู้คน

ฯลฯ

เขาปู่หมู่บ้านร้างและช่างเหงา
 ด้วยผู้คนเป็นศพถูกกลบกลืน
 ชั่วชีวิตที่ผ่านไปและได้พบ
 ว่าเขา เช่น เข่าฆ่ากันทำไม

ทั้งไว้เพียงผู้เฒ่าความขมขื่น
 ที่ยังฝันก็อพยพหลบหนีภัย
 ท่านผู้เฒ่าล้วนประสบความสงสัย
 ใครหนอใครรับผิดชอบช่วยตอบที่

7.3 ฝันของ เชง ชูติง ของ ชาตรี สาราณ (2525 :

37) นำเรื่องราวที่เป็นความขัดแย้งของเชง ชูติง ซึ่งเป็นเด็กนักเรียนที่มีร่างกาย
 เติบโต จึงทำให้เกิดปมด้อยในการเล่าเรียนเมื่อเพื่อน ๆ รุมขี้เข้า อีกทั้งครู
 ผู้สอนยังว่ากล่าวให้ เชง ชูติง เกิดความเบื่อหน่าย ทำให้ไม่อยากเรียนหนังสือ

เสื้อผ้าเปื้อนสีดำน้าขางไม้
 เชงฮิดสู่วางศีกัดลูกนกเลง
 ความสูงใหญ่ของร่างสร้างปมด้อย
 พังครูสอนปากอ้า নয়ตาปรี้อ
 นักเรียนโข่งง่องโง่โตเสียเปล่า
 เรื่องพูดโต้ตอบไปย่อมไม่มี
 แอบน้อยใจบางครั้งฟังครูว่า
 เก็บไว้อัดอั้นใจให้ร้ายราน
 "ไอ.คิว เขาต่ำมาจากไหน"
 ฝันเห็นแต่ยอดผักนึ่งจุ่มขูด

ยังทำให้เพื่อนรุมขี้กุ่มเหง
 เพื่อนเคยแก่งขยาดหวาดฝีมือ
 ให้เซ็งหงอยเกียจคร้านอ่านหนังสือ
 จึงติดช็อคก้าซัน "ปิ่น" อีกปี
 เพื่อหย่ เขาอย่างเหยียดและเสียดสี
 จึงเป็นที่ขำขันกันได้นาน
 แต่น้ำตาสักหยดไม่รดผ่าน
 เป็นการบ้านคิดขี้คำพูดครู
 คำ ไอ.คิว. "เชง" สงสัยไม่ชินหู
 และทนต์ู้ท้องกัวหิวตาลาย

7.4 ผืนดินสุดท้าย ของ บุญชัย ต้นสกุล (2532 : 91)

เสนอเรื่องราวความขัดแย้งระหว่างยายเจ้าของที่ดินกับนายทุน ที่ต้องการกว้านซื้อที่ดินเพื่อสร้างที่พักตากอากาศบริการนักท่องเที่ยว ซึ่งยายมีความคิดว่าจะไม่ยอมขายที่ดินให้ใคร

ภาพเก่าแก่กาลเวลาผลาญพร่าสิ้น	เมื่อแผ่นดินมีราคาสูงส่ง
ถูกอำนาจเงินตรามาเจาะจง	แทบทุกดวงมะพร้าวต่างตัวครอง
วัยของยายเปลี่ยนไปจากวัยสาว	ล้วนรอบกายเรื่องราวข้าวหม่อมอง
ชาย-หญิงเปลี่ยนสังคมคนผมทอง	มาจับจองริมหาดอุจาดตา
เจ้าของถิ่นเปลี่ยนไปใช้คนเก่า	รื้อร่มเงาที่พักทนอย่างแน่นหนา
ล้มมะพร้าวเจ้าเก่าเขาปลุกมา	คนแปลกหน้าพูดอะไรให้งงวย
เหลือผืนดินสุดท้ายของยายนั้น	ถูกปิดกั้นทุกด้านด้วยบ้านสวย
โดนทาบถามให้ชายที่มีหวังรวย	ชีพไม่ม้วยเถอะอย่าหมายขายให้ใคร

7.5 ทุ่งฟาร์ม ของ โชคชัย สุวรรณอินทร์ (2533 : 85) นำเอา

ความขัดแย้งในลักษณะเป็นการขัดแย้งระหว่างชาวนากับเจ้าของนาทุ่ง เพราะน้ำเค็มจากนาทุ่งมาทำลายนาข้าวจนชาวนาต้องทิ้งทุ่งนาไปหากินที่อื่น

จากนาข้าวเป็นนาทุ่ง	จากนาทุ่งเป็นนาเมือง
แสงแดดที่แผดเรือง	สะท้อนวิบระยับตา
หลังคาสังกะสี	เปลี่ยนแทนที่เพิงใบหญ้า
รั้วล้อมอ้อมคันทนา	เหล็กลวดหนามเกินข้ามกลาย
น้อนสะท้อนฟ้า	แทนแดดกล้ามาดับหาย
ไฟเคียงอยู่เรียงราย	ไม่มีมิด ณ ทุ่งนี้
กั้งหันปิ่นน้ำหมูน	ลอยบนทุ่งน้เข้าแทนที่
กั้งหันลมเคยมี	ประดับทุ่งก็กั้งคา

สุดตานาหน้าแล้ง	ไม่เหือดแห้งเหมือนเคยว่า
น้ำเต็มใส่เต็มนา	ทั้งข้าวกล้าเป็นตำนาน
เรื่องราวจากชวนา	ยุคถึงคราซื้อข้าวสาร
ชายนารื้อเรือนชาน	ถอนเสาไว้จากดินเดิม

7.6 น้ำตาชาวใต้ ของ จินตนา คงเหมือนเพชร (2525 : 32) นำเรื่องราวความขัดแย้งที่ประสบกับชาวนาที่ได้รับจากภัยธรรมชาติ เช่น ภาวะน้ำท่วม น้ำหลาก ภาวะแห้งแล้ง ทำให้ชาวนาซึ่งยากจนลง

น้ำตาชาวใต้ไหลหลัง	น้ำขังท่วมนากล้าเปื่อย
สีหน้าชาวнал้าเนือย	ความเหนียวที่ถูกตอบแทน
น้านองหลากหลังทิ้งทุ่ง	ปลากุ้งสนุกสุขแสน
ถนนสะพานร้อนคลอนแคลน	รถแล่นไม่ได้หลายตอน
บ้านเรือนน้ำเซาะกระชากจุด	พังทรุดเซาะขีดกัดกร่อน
ชีวิตถูกพรากจากจร	เดือดร้อนเพราะอุทกภัย
ขามแล้งแห้งฟ้าหูก้าเงา	แดดเผาดินแยกแตกใหม่
วิวความอดอยากยากไร้	น้ำใสไหลพร่าตาควาย
ขามฝนตกพันจนท่วม	ส่วนรวมรับความเสียหาย
บอกพิศขีดกระหน่ำทำลาย	โชคร้ายตกอยู่ผู้ยากจน
ธรรมชาติแก้งไปโยเล่า	พวกเราเลือดแรงแดงขึ้น
อาชีพทำนาเลี้ยงคน	โยฝนแก้งซ้ำทำลาย

สรุป กลวิธีสร้างความขัดแย้ง พบว่า ผู้เขียนได้สร้างความขัดแย้งขึ้นระหว่างประชาชนกับเจ้าหน้าที่บ้านเมือง นักเรียนขัดแย้งกันเอง และกับครู

เจ้าของที่ดินกับนายทุน และความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับภัยภัยธรรมชาติ เช่น น้ำท่วม น้ำหลาก และภาวะแห้งแล้ง เป็นต้น ซึ่งความขัดแย้งดังกล่าว เกิดขึ้น จากปัญหาและอุปสรรคที่ทั้งสองฝ่ายไม่สามารถบรรลุผลตามความปรารถนา หรือเป้าหมายที่จะกระทำได้

8. กล่าวเสียดสีประชดประชัน หมายถึง การที่ผู้เขียนเสนอผลงาน ของตนในลักษณะที่ไม่ได้สื่อตามถ้อยคำที่เขาได้แสดงออก หากแต่ได้ซ่อนนัยแห่งการ เสียดสีเขาะหยันไว้เบื้องหลังถ้อยคำเหล่านั้น หากผู้อ่านมิได้พิจารณาโดย ถ่องแท้ อาจจะตีความผิดไปได้ (ไพสิน รุ่งรัตน์, 2530 : 41) บทร้อยกรองที่มี ลักษณะดังกล่าว เช่น

8.1 ดนตรีแห่งปิ่นผา ของ ถาวร บุญวัฒน์ (2523 : 41) เสียดสีประชดประชันเกี่ยวกับความตายที่เกิดขึ้นทั่วภาคใต้ว่าตายกันอย่างง่ายตาย เพราะการฆาตกรรม จนทุกคนเห็นเป็นเรื่องธรรมดา ทั้งนี้แม้ผู้รักษากฎหมายก็ไม่สามารถยื่นมือเข้าไปช่วยเหลือได้

ปักชั้ไตทุกวันนี้	แทนเสียงปี่ด้วยเสียงปิ่น
ชีวิตที่ล้มครืน	เหมือนผักปลาราคาเขา
ดนตรีแห่งปิ่นผา	บรรเลงมาเข้าหูเรา
เมื่อตายแล้วก็เผา	กินงานผีพังกุหลาบ
ความกลัวว่าตายบ้าง	นั้นอยู่ข้างจะสิ้นชา
ความตายเมื่อมันมา	ผู้รู้คือคนเป็น
เสียงปิ่นที่ได้ยิน	ทุกท้องถิ่นต่างซาเย็น
ปลงหน้อยว่าบาปเวร	แล้วก็ค่อยไปเผาผี
ถ้ายึดการแต่งคำ	ทุกเข้าคำไม่เปลี่ยนสี
ทั่วบางสะควดดี	แต่งแต่คำไปชั่วกาล

ดึกตื่นเสียงปิ้งดัง

หลับต่อพอมันหวาน
ในยุคคล้ายยุค
ตายบ้างช่างปะไร

พอได้ฟังก็เกียดจรั้น
รอรุ่งเช้าฟังข่าวไซ
ต้องการสุขต้องทำใจ
คนอื่นตายค่อยไปเผา

ฯลฯ

เดี๋ยวนี้คนชัชลาด
ไปังไปก็เลือดแดง
ลอบยิงทั้งที่เปลว
เปรี้ยงปร้างอย่างสนุก
ผู้ใหญ่ล้วนใจเย็น
กลไกรัฐในถิ่น
แผ่นดินหนอพื้นเพื่อน

ยังสามารถเที่ยวฆ่าแกง
เรื่องกฎหมายสบายเสมอ
จะมีใครไหนรู้เห็น
ทฤษฎีทั้งดกเชิญ
ไปแก้ผ้าทุกคราเขื่อน
ที่โหดหินก็มีเกลื่อน
ผู้ปราบภัยไฟว์เป็นพาล

8.2 ในร่างแห ของ 'รุณ' ระโนด (2530 : 22 - 23)

เสียดสีประชดประชันเจ้าหน้าที่ผู้รักษากฎหมายที่ไม่สามารถให้ความคุ้มครองดูแล
คนดีได้ แต่กลับนำเอากฎหมายไปส่งเสริมคนร้ายและทำลายคนดี

ตาช้ำชกั้นชิงชวางกลางม่านหมอก ดักจับสัตว์กระจอกเป็นอาหาร

แม้ตัวเล็กมีอาจลอดตลอดกาล
เจ้าแมงมุมมากมือคอยช้อยชูด
เหยื่อใหญ่ไม่เคยขยับเสียงบันลือ
หากเหิมหาญกร้านกร้าวราวราชสีห์
มือกฎหมายไม่คุกคามตามรังแก
มือที่กุมกฎหมายยิ่งใหญ่มาก
แขกเขี้ยวคมขาววิบวาวตา

เมื่อติดม่านจึงมอดม้วยด้วยเงื่อมมือ
เข้าสู่การสิ้นสุดเหยื่อกระสือ
ด้วยมันคือฆาตกรสัตว์อ่อนแอ
บารมีมากมายคล้ายร่างแห
กลับคุ้มครองดูแลทุกเวลา
ทั้งกระโชกโชกชากคอยเงื่องง่า
วางมาดवादทำทุกเวที

มือที่ถูกจับมัดด้วยกฎหมาย
ทั้งที่เคยสรรสร้างแต่ทางดี

กลับหัวหัววันขวัญหายใจรีบหนี
กลายเป็นเจ้าชู้ในพริบตา

8.3 ท่า ของ 'รุณ' ระโนด (2533 : 57) เลียดสี
ประชดประชันผู้บริหารบ้านเมือง เศรษฐี โจรในเครื่องแบบ (เจ้าหน้าที่ของรัฐ)
พระสงฆ์ กฎหมาย โดยการเปรียบเทียบให้เห็นความเป็นอยู่ที่ผิดอาเพศ ทำให้
ประชาชนส่วนใหญ่มีความเป็นอยู่ที่ยากจนลง

"ทำนาปมีแต่หนักกับชิ่ง
อินเสียงครวญทวนให้ไปทุกแห่ง
แล้ง ไข้ฟ้า เป็นไข้มาหลายปี
น้ำขุ่นน้ำเค็มชิงขัดคั้น
ชาวเมืองหมองไหม้เสมอมา
ชาวดินเกรียมดำต่าต้อย
เศรษฐีเหมือนเทพเสพสำราญ

ทำนาปรังมีแต่ชิ่งกับหนี"
ว่าข้าวยากหมากแพงปนปี
แต่มาปีนี้ น้ำท่วมนา
ชาวบ้านล้านแสนยิ่งเสดสา
ตายหมู่เหมือนหมูหมากรมาน
เสนาบดีถ่อยอัครฐาน
แต่คนหลายสิบล้านจนลงฯ

ฯลฯ

ดินฟ้าวิปริตผิดอาเพศ
อลัชชีผู้มีมารทรง
สถาบันหลักและเหลว
โจรในเครื่องแบบเบิกบาน
ตัวบทกฎหมายไร้ค่า
คุลย์ฟ้าห์เปียงเบนไปไม่น่าดู
เหมือนท่าลงกินแผ่นดินแม่
ทนอยู่ ทนท่า จำเป็น
รอวันเสดสามากกว่านี้
วันคนทุกข์ลุกรวมเข้าร่วมใจ

พาราน่าทุเรศเป็นเศษผง
ทิ้งธงธรรมจักรหักประจวบ
สะสมความเลวให้เหลนหลาน
โกงบ้านกินเมืองจนเฟื่องฟู
เดินตามบัญญัติของกฎหมาย
"ตัวกูคือกฏ-กำหนดเกณฑ์"
คนยากยิ่งแย่งทุกข์เสีย
มองหาย...ไม่เห็นทางจะไป
วันที่คนจนทนไม่ไหว
ปิดรังควาน จัญไร พันแผ่นดิน

8.4 คืนหนึ่งที่บ้านนั้น ของ 'รุญ ระโนด (2533 : 56 - 58) นำเรื่องราวที่เกิดขึ้นที่โรงเรียนบ้านป่าหนั้น อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส เมื่อครูถูกขบวนการโจรก่อการร้ายฆ่าตาย 3 ศพ และใช้วิธีกล่าวเสียดสีประชดประชันไว้

เสียงคำร้องขอก็ขาดหาย	กุดแห่งความตายระเริงร่า
พื้นหญ้ารับคำร้องของวิญญาณ	ก่อนขาดานมอบความตายเป็นรายตัว
เปลวไฟไหวยวบขึ้นเย็บฟ้า	ตั้งฟ้องเทวดาไปถ้วนทั่ว
เห็นไหมว่าใครกดไกร้ว	ใครถูกเด็ดหัวด้วยมือใคร
แต่ละซากแต่ละศพที่ทบถม	คือเพิ่มทุกข์ระทมผวาไหว
เขามีครูไว้ฆ่าเล่นอย่างเย็นใจ	เพื่อบิดเพื่อนเงื่อนไซไว้หากิน

8.5 ออกพรรษาที่ปักข์ใต้ ของ พันดา ชรรมดา (2524 : 21) นำเรื่องราวของชาวนา ชาวนอนยางพารา พระสงฆ์ และประเพณีต่าง ๆ มาตีแผ่ให้เห็นถึงความอึดอัดร้อนแค้นที่เป็นไปในยุคนี้ด้วยวิธีเสียดสีประชดประชัน

ปักข์ใต้ยุคนี้อุบาทว์ร้าย	ทำนาแทบตายแต่ได้หญ้า
ภาพพระเจ้ายุคนี้ตีราคา	ค่าคนมีค่าเสมอควาย
ในพรรษาน้ำฝนไม่มีฝน	เทวดาสัปดนเสียโดยง่าย
ฝนเทียมฝนทำฝนทั้งตาย	เล่นกลจนฝนหายไปตามกาล
เสียงกลองยาวเหล่าชาวชนบท	ในสวนยางเฝ้าแก่ย่านคางชาน
เป็นเพลงบอกบอกบุญสุนทรทาน	เทศกาลทอดกฐินจงภิญโญ
เสียงโหม่แหบโหยหวนชวนไปวัด	แอดบ่าวสาว, เฝ้าเพโผ
เด็กวัดम्मอมตัวพอมโซ	พระเฒ่าพุงโรใช้ลงพุง
อาณิสย์พรรษาสูญเปล่าแล้ว	อับร้อมีแก้วไม่พวยพุ่ง
กฐินราษฎรสามัคคีมีโทษมุ่ง	พุ่มเงินถุงเงินถังยังว่างเงิน

นกเค้าแมวเกาะกอดยอดช่อฟ้า
กลุ่มดาวโจรลงดินเดิน

อีกาดกเมรุทั้งกำลังเหิน
จ้องอัญเชิญภูษิตานไปกราบเอง

8.6 เพลงร้องเรือ "กล่อมขวัญลูกตอหมือก" ของ
เสน่ห์ วงศ์กำแหง (2525 : 18) เสียดสีประชดประชันคนภาคใต้ที่ได้ไปเป็น
รัฐมนตรีร่วมรัฐบาลเชิงเตือนใจหรือสั่งสอน ในบทเพลงร้องเรือ

ฮ่า...เอ้อ...พี่ชายเหอ	ตั้งแต่พี่หายไปบางกอก
น้องยังอยู่บ้านนอก	เฝ้าดอกนาและป่ายาง
พี่ได้เป็นรัฐมนตรี	เพราะมีคนเลือกพี่อยู่ข้าง
น้องทำงานกับตัดยาง	ทางสงขลา พัทลุง ตรัง สุ..เหอ..ราชบุรี
ฮ่า...เอ้อ...ต้น(สะ)ตอเหอ	สวนตออยู่ไกลหลาย
เก็บฝักชายได้ไม่กี่บาท	แต่สามารถหมกฝักพี่ชายกิน
ถึงเขาไม่ไว้วางใจ	ส่วนน้องวางใจพี่ชายสิ้น
ฐานะบางคนตื่นไม่ติดดิน	เขาจะกินตอหมือก...เหอ...เป็น

8.7 กะลา ของ เขียมยอด ชุคนธร (2528 : 26)
เสนอแนะวิธีการผลิตวัสดุท้องถิ่นคือ กะลา มาใช้เปรียบเทียบกับลักษณะการทำมาหา
กินของชาวบ้านและเสียดสีรัฐบาล

ผลิตเป็นของชำร่วย	สวยสวยคนถามหา
วางขายห้างสรรพสินค้า	เครื่องประดับประดาแปลกแปลก
ทำกระบวยหรือจวก	ตักน้ำล้างหน้า
ไม่เหมือนช้อนเทวดา	ก็ดีกว่าของหลวงแจก

รัฐบาลทุกสมัย
ที่หลังถือกะลาไปบอก
หน้าตักรัฐสภา
หากะลาโตโตสักใบ

กู้เงินไกลถึงเมืองนอก
ว่าเรามีสินค้าเอามาแลกเปลี่ยน
สร้างอนุสาวรีย์ใหม่
ใส่รัฐธรรมนูญให้แตก

8.8 เปรต ของ กร ศิริวัฒน์ (2530 : 55) นำ
เอาภาพเปรียบเทียบชี้ให้เห็นการกระทำระหว่างเปรตกับคนว่าไม่แตกต่างกัน
และได้ทำการเสียดสีประชดประชันให้เห็นความเป็นไปในเมืองมนุษย์โดยการ
กระทำของเปรต

ได้เวลาถลาแข่งอุตุลุด
แฝดเสียงร้องโหยหวนป็นป่วนจริง
เปรตตัวใหญ่คอชากกระชากแย่ง
เปรตตัวกลางวุ่นวายกุมปายป็น
ถาดกะละมังรองหมรับพับบูบู้
อ้อมแล้วหนีเที่ยวโดยรถทัวร์
ที่เป็นเปรตหนุ่มอารมณ์เปลี่ยว
ที่เป็นสาวเข้าประกวดแข่งคารา
ที่ไม่อ้อมกอบกินสิ้นหินทราย
บ้างสมัครผู้แทนซ่อมทันที
บ้างเข้าบ่อนการพนันเที่ยวขันต่อ
บ้างแอบเปลี่ยนภาชีรุ่นรถยนต์
ขมบาลปวดหัวกลัวความผิด
ปลอมเป็นเปรตขึ้นดีออกก่อกรรม

บ้างฮ้อยุดผ้าลุยขาดรุ่งเรือง
บ้างถูกเหยียบนอนนั่งใต้ฟ้าดิน
ไม่ยอมแบ่งให้ใครใจห่างศีล
เปรตตัวเล็กตายติดดินไปหลายตัว
ชากของเช่นปนเปื้อนเคลื่อนไปทั่ว
แยกไปมีวักกันเต็มคราบไม่กราบลา
บุกเที่ยวอึดตัวกันทั่วหน้า
ขึ้นโซ่วชากกลั่นบนเวที
อีกปูนเหล็กมากมายไม้บัดสี
เป็นหัวคะแนนชวนผีไปหลอกคน
แพ้กระชากสร้อยคอต่อหลายหน
บ้างขายคนเลยเข้าคุกปลุกพระธรรม
ให้หงุดหงิดพวกเปรตประเภทต่ำ
ไม่ยอมกลับนรกต่ำซ้ำใจจริง

8.9 มีเงื่อนไขหมดเงื่อนไข ของ สิทธิธรรม บุญช่วย

(2533 : 45) นำเรื่องราวของการตัดไม้ทำลายป่า จึงมีการแนะนำส่งเสริมให้มีการปลูกต้นไม้ว่าหากช่วยกันปลูกคนละต้น ไม้ก็ปีก็จะได้ต้นไม้มากมาย แต่ขณะเดียวกันก็ยังมีคนบางพวกยังคงตัดไม้ทำลายป่าอยู่อีก จึงนำกลวิธีการเสียดสีประชดประชันผู้ทำลายป่าว่า

วิเศษกระไรในบัดนี้	ซาบซึ่งความดีที่มั่งมี
มีน้อยปลูกต้นน้อย เริ่มวัน	พลบแก่ไม้แน่นคงแผ่เงา
อะหาอยู่มานำบัดสี	พิไรยังมีรากฎป่า เขา
ไซว่าทุกอย่างบันเบา	ชยิบตาหลอกเอาง่ายดาย
ล้วนตัวเบื้อเรือท่าเบ้ม	พรายข่าวเหิมเกริมมีเส้นสาย
ห่วยทั้งคนเถื่อนยังรายมาย	ป่าเถื่อนก็เสียหายพ่างเต็ม

สรุป กลวิธีกล่าวเสียดสีประชดประชัน พบว่า ผู้เขียนได้เสนอเรื่องราวในลักษณะดังกล่าวเสียดสีประชดประชันบุคคลต่าง ๆ เช่น เจ้าหน้าที่ผู้รักษากฎหมาย ผู้บริหารบ้านเมืองหรือนักปกครอง รัฐบาล ผู้มีอิทธิพลและโจรผู้ร้าย ตลอดจนสถานการณ์ความไม่สงบเรียบร้อยของบ้านเมืองและเหตุการณ์ต่าง ๆ ทั้งนี้เพราะบุคคลดังกล่าวละเลยต่อหน้าที่มีการคอร์รัปชันและขาดความยุติธรรมจนประชาชนได้รับความเดือดร้อนตลอดมา

9. ประท้วงและเรียกร้อง หมายถึง การที่ผู้เขียนได้ทำการประท้วงและเรียกร้องของความเห็นใจต่อผู้รับผิดชอบ และต้องการให้ผู้อ่านได้รู้เห็นความเป็นไปของบ้านเมืองและสังคมที่เกี่ยวข้องกับความเดือดร้อนของประชาชนส่วนใหญ่ที่ได้รับจากภัยต่าง ๆ ทั้งภัยจากมนุษย์ด้วยกันและภัยจากสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติบทร้อยกรองที่มีลักษณะดังกล่าว เช่น

9.1 โรงเรียนตามเกาะ ของ ประกาศ มารถโอสถ
(2522 : 63) เสนอเรื่องราวของครูในโรงเรียนบนเกาะแห่งหนึ่ง ซึ่งได้
เรียกร้องขอความเห็นใจเพื่อให้ผู้ใหญ่ได้รับรู้ถึงความยากลำบากในหน้าที่การงาน

ครูตามเกาะกันดารงานหน้าที่
ไหนเรื่องเรือกก็ยากลำบากใจ

ไหนไม่มีรถนั่งยังสอนได้
การมาไปส่งงานที่อำเภอ

ฯลฯ

ครูตามเกาะหนักใจใครจะเห็น
เมื่อลมแรงแกล้งคลื่นโต้โถมทุกซีกกาย
แต่ละครั้งทั้งปีทำดีตลอด
โครงการสอนเด็กดีมีประจำ

ทะเลเป็นคลื่นลมมาน่าใจหาย
เรือจมว่ายน้ำแน่ถึงแก่กรรม
ไม่ขอทอดทิ้งศิษย์คิดคมช้า
เข้ายื่นคำสอนศิษย์เพลินเจริญเรียน

9.2 เบื้องหลังตั้งเก ของ 'รุณ ระโนด (2523 : 6)
เสนอเรื่องราวการประท้วงและเรียกร้องของบรรดาตั้งเกต่อนายจ้าง ผู้รับผิดชอบ
และต่อสาธารณชนทั่วไปว่า อาชีพตั้งเกมีความเป็นอยู่อย่างลำบาก เห็น้อยยาก
และค่าจ้างที่ได้รับไม่พอกับรายจ่าย

กลิ่นปลาควาเหม็นขึ้น
เห็น้อยยากใครจักเทียม
ทะเลคือเวที
สู้ภัยจากทะเล
กร่างงานกลางแดดลม
เจ็ดวันจำว่างเว้น
เข้าฝั่งหวังเบิกบาน
ขึ้นปลาจนเหงื่อราย

กระแสนคลื่นลมเห็นเทียม
คนไร้หวังอย่างตั้งเก
เลี้ยงชีพอย่างร้อนเร่
และสลัดใจรจัดเจน
กายโสมมเหมือนมีเวร
การอาบน้ำชำระกาย
อยู่กับบ้านแต่เพลางาย
ถูกเรียกใช้เยี่ยงวัวงาน

คำแรงยังคงต่ำ
ทนสู้อยู่กับงาน

สุดเจ็บช้ำระอาอาวน
การเสี่ยงตายขายแรงกิน

9.3 คืนหนึ่งที่ป่าหนัน ของ 'รุญ ระโนด (2531 : 56 - 58) นำเรื่องราวของการประท้วงและเรียกร้องของครูส่วนหนึ่งที่ต้องเสี่ยงภัยกับอันตรายที่เกิดจากการกระทำของขบวนการโจรก่อการร้าย (ชจก.) ต่อผู้รับผิดชอบบ้านเมืองต่อสาธารณชนที่รักความยุติธรรมทั้งหลาย ให้เห็นว่าครูไม่มีความผิด แต่ทำไมถึงถูกฆ่าอย่างทารุณ

มีความผิดแม้ผิดหนึ่ง	ให้ถือโทษโกรธตั้งด้วยชั้นเชิง
แล้วมือที่ถูกมัดขาดกระเด็น	เลือดสาดกระเซ็นเช่นสังเวช
หน้าเคยยิ้มยิ้มก็แหลกยับ	ด้ามปืนก็มึบเข้าจัดเสย
ทรุดต่ำลงกอดขาหน้าแห่งนงอย	ตกเป็นเชลยอยู่กลางลาน
เสียงคำร้องขอปล่อยขาดหาย	ทุดแห่งความตายระเริงร่าน
พันหัวำรับคำร้องของวิญญาณ	ก่อนขาดานมอบความตายเป็นราชตัว
เปลวไฟไหวววยขึ้นเขี่ยฟ้า	ตั้งฟ้องเทวดาไปถ้วนทั่ว
เห็นไหมว่าใครกดไกริ้ว	ใครถูกเด็ดหัวด้วยมือใคร
แต่ละซากแต่ละศพที่ทบถม	คือเพิ่มทุกข์ระทมพวกลัวไหว
เขามีครูไว้ฆ่าเล่นอย่างเย็นใจ	เพื่อบิดเบือนเงื่อนไขไว้หากิน

9.4 ทุ่งนา ของ คำรงค์ หนูทอง (2532 : 43) เสนอวิธีการประท้วงและเรียกร้องของบรรดาชาวนา เจ้าของที่นาต่อสาธารณชนและผู้รับผิดชอบระดับชาติ เพื่อให้ทราบถึงเรื่องราวของชาวนาที่ต้องเสียนาให้กับนายทุนที่กว้านซื้อที่นาไปทำนาถุ้ง ซึ่งนาเหล่านั้นทำให้เกิดมลภาวะและสิ่งแวดล้อมสูญเสีย และความเป็นอยู่ชาวนาก็เปลี่ยนไป และที่สำคัญคือผืนดินไทยส่วนนั้นจะเป็นของพวคนายทุนต่างชาติไปด้วย

ผืนนาแห่งนี้ที่เคยไถ	เดี๋ยวนี้เปลี่ยนไปน่าใจหาย
ผืนนาแห่งนี้เคยมีควาย	เดี๋ยวนี้สูญหายไปไหนกัน
ทุ่งนาแห่งนี้ เป็นของไทย	ต่างชาติซื้อไปอย่างไรนั้น
นายหน้าซื้อนาให้ราคาครั้น	แก่งแย่งแข่งขันกันซื้อนา

ฯลฯ

นาข้าวเปลี่ยนมาเป็นนาถั่ว	มองดูท้องทุ่งให้ถวิล
อกเอ๋ยชวานาน้ำदारिन	มองดูผืนดินแทบสิ้นใจ
เดี๋ยวนี้เป็นของต่างชาติ	เราตกเป็นทาสเขารู้ไหม
หมดแล้วผืนดินสิ้นไป	ท้องทุ่งของไทยใครเข้าครอง

9.5 ลาที่ปีเก่าอันเศร้ายาศก ของ ศรีธรรมราช

(2532 : 51) เล่าถึงเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ผ่านมารอบปี ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่ล้วนแต่ร้ายแรงทั้งสิ้น ดังเช่น การตัดไม้ทำลายป่า การเกิดอุทกภัยจนท่อนซุงไหลทับบ้านเรือนและผู้คน และว่าเป็นเหตุการณ์ที่มนุษย์เป็นต้นเหตุ จึงได้เรียกร้องให้ผู้รับผิดชอบเลิกให้การสัมปทาน เรียกร้องนายทุนให้เลิกทำลายป่า

นี่เป็นด้วยน้ำมือมนุษย์แท้	ธรรมชาติจึงแปรผิดแบบแผน
เป็นบทรื่นยิ่งใหญ่ในดินแดน	จงสั่งสอนตระหนักแน่นในทุกใจ
ว่าแต่เนื้อต่อไปในภายหน้า	เลิกทำลายไม้ป่าแล้วปลูกใหม่
สัมปทานโรงเลื่อยอย่าไซไซ	เลิกตลอดจนกว่าไม้จะเต็มเมือง
ลาที่ปีเก่าอันเศร้ายาศก	ปีประชาชาวโลกต่างหน้าเหลือง
แผ่นดินไหวไฟไหม้อยู่เนืองเนือง	ประชาชนหล่นเปลืองสลัดใจ
จะขอพรจากใครพอคุ้มเกศ	ให้รอดพ้นอาเพศทั้งหลายได้
ขอพรแต่เพื่อนมนุษย์ทั้งใกล้ไกล	จงแน่นในน้ำใจช่วยเหลือกัน
จงเอ็นดูเอื้อเพื่อสมานสมัคร	จงผูกพันมั่นรักไม่แปรผัน
จงหลอมโลกหลอมใจใฝ่สัมพันธ์	เพื่อสร้างสรรค์ศรัทธาร่วมดินเดียว

9.6 ลมหายใจที่ไหลเอื่อย ของ จิตรกร ขจรฤกษ์

(2533 : 47) ใช้วิธีการประท้วงและเรียกร้องการสร้างเขื่อนแก่งกรุงต่อ
รัฐบาล ทั้งนี้เพราะหากมีการสร้างเขื่อนแก่งกรุงขึ้น จะทำให้ปิดทางเดินของน้ำ
จากคลองแสงซึ่งเป็นน้ำดีเพียงแหล่งเดียวที่เหลืออยู่ และเขื่อนเขี้ยวหลานก็เคย
เป็นตัวอย่างของการทำลายทรัพยากรธรรมชาติมาแล้วมากมายในอดีต

สร้างอุโมงค์แน่นหนาดังผาหิน	แต่อุโมงค์ส่งน้ำรายวันตั้งลิ้นหิ้ง
ปริมาณน้ำน้อยอ้อยปลั่ง	ยังดันทุรังหมากกลซลประทาน
เขื่อนเขี้ยวหลานให้เห็นเป็นตัวอย่าง	หมดหนทางแห่งนิมิตเต็มพิภพ
ดินแห้งฟ้าแล้งแจ้งภัยชัด	สุดขจัดลิ้นหิ้งปลั่งงาน
ความชุ่มชื้นสุดถวิลเมื่อสิ้นป่า	พงพนาโดนตราบาปพิราปสูญ
เหล่าอมิตรพงไพรนี้ เกือกกุล	ฉ้อ เสริมพูล เสรีจสรพรทรัพยากร
ลำคลองแสงเคยยิ่งใหญ่ในอดีต	ถูกมีดกรีดค่างพร้อด้วยรอยแผล
เขื่อนเขี้ยวหลานสร้างตราบาปอวตวงแด	แก่พ่อแม่ชอกช้ำทั้งลำคลอง
ห้าปีแล้วน้ำใต้เขื่อนยังเขื่อนเนา	ทั้งลำเนาแซ่ซ้องร้องกำสรวล
ทุกหน่วยงานของรัฐจัดชบวน	เดินออกพวนจากพงไพรไร้โยดี

สรุป กลวิธีประท้วงและเรียกร้อง พบว่า ผู้เขียนได้เสนอเรื่องราวเพื่อ
ประท้วงและเรียกร้องของครูในท้องถิ่นกันดาร ครูในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่
ถูกขบวนการโจรก่อการร้าย (ชก.) คุกคาม ผู้มีอาชีพตั้งเกอูกนาชจ้างกดค่าแรง
ชาวนาถูกนายทุนกว้านซื้อที่นา และให้ยกเลิกการให้สัมปทานป่าไม้ รวมทั้งการ
สร้างเขื่อนแก่งกรุง เป็นต้น จะเห็นว่า เรื่องราวการประท้วงและเรียกร้องเหล่านี้
ก็เพื่อให้ผู้อ่านได้รู้เห็นความเป็นไปของสังคมและให้ผู้รับผิดชอบต่อบ้านเมืองเข้าไป
ดูแลเพื่อแก้ปัญหาให้ต่อไป

10. ปลุกระดม หมายถึง การเสนอเรื่องราวของปัญหาชาวชนบทที่ ถูกเอาไรต์เอาเปรียบ ถูกกดขี่ข่มเหงรังแก ถูกอิทธิพลอำนาจมืด บีบบังคับผู้ด้อย โอกาสหรือผู้ที่กำลังท้อแท้สิ้นหวังในชีวิต ฯลฯ โดยการชักชวนให้กำลังใจลุกขึ้นต่อสู้ กับความไม่ถูกต้องเพื่อขอความเป็นธรรม และให้ต่อสู้กับชีวิตเพื่อความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และเป็นประชาชนอย่างสมบูรณ์ บทร้อยกรองที่มีลักษณะดังกล่าว เช่น

10.1 ส่งใจไปบ้าน ของ จิระนันท์ พิตรปรีชา

(2521 : 42 - 43) นำเอาเหตุการณ์สมัยที่เจ้าหน้าที่ปราบปรามผู้ก่อการร้าย คอมมิวนิสต์ ซึ่งเป็นประชาชน นิลิต นักศึกษา ที่ไม่พอใจกับระบอบการปกครองแบบ เผด็จการ เข้าป่าจับปืนต่อสู้กับฝ่ายเจ้าหน้าที่ การต่อสู้ครั้งนั้นส่งผลให้ประชาชน ต้องตายเป็นจำนวนมาก และที่บริเวณเทือกเขาบรรทัด จังหวัดตรัง ก็เป็นสถานที่ แห่งหนึ่งที่ถูกเจ้าหน้าที่ปราบปรามด้วยวิธีการที่รุนแรง มาเสนอด้วยวิธีการปลุกระดม

ไก่อ้อยไก่อ่เถื่อน	ขันเทือนทั้งบ้าน
หวันเข้าเจ้าชาน	เสียงปลุกลุกสู้
อยู่นาอยู่หน้า	ฟังคำชันคู
อกได้ใจกู	รุมรุมสูมไฟ
จับปืนจับพริ้ว	ร่วมป่าร่วมใจ
เลิกขอรอใคร	กูไปสู้เอง... สู้เอง
	นะไก่อ่เถื่อนเออ...
ตั้งแต่กูรู้ความถามกูได้	ว่าคนใดแต่รุ่นปู่สู้คนใหม่
เมื่อถูกรุมกุมเหงเคยเกรงใคร	ไฟก็ไฟเถอะจะจับดับด้วยมือ
ประเพณีรักเกียรติซึ่งหยังศักดิ์ศรี	เมื่อถูกข่าข่าขย็ยยอมนั่งหรือ
เมื่อมันปราบหวันยังคำอ้อทำปรี้อ	ยอมต้องรื้อตำนานรบมาทบทวน
มันเช่นฆ่ามากี่ศพกลบก็หลุม	ระเบิดกุ่มเผาหลงถึงหลังสอบสวน
เทือกบรรทัดทบับันทิกทุกระบวน	เป็นเหตุหวนให้หาญด้านทานมัน

ไฟสงครามจึงกระพือพัดซ้อซัด	ผ่านยุคมืดเพื่อยุคใหม่ไม่พริ้งพริ้น
พี่น้องกู่กู่ปิ่นขึ้นขึ้นขึ้น	ไม่มีหัวนมมีแต่หัวงให้ตั้งเต็ม
ขอฝากใจทั้งดวงที่หวังบ้าน	ถึงดวงชนคนหาญให้ฮึกเหิม
ต่อสู้อับประเพณีมีมาเดิม	และจงเพิ่มเสริมพลังความตั้งใจ
ขอฝากข้าวทุกนาป่าทุกแห่ง	สวนทุกแปลงขางทุกต้นบนดินไว้
ปลาทุกแพแรมทุกก้อนสังวรไว้	อย่ายอมใครมากอบก้ามก่าลาย...
	อย่ายอมขายอนาคตเพราะ...หมดแรง

10.2 คำถามแห่งยุคสมัย ของ สายธารลีโป (2533 : 34) กล่าวถึงเรื่องราวของครูที่ถูกฆ่าตายขณะปฏิบัติหน้าที่อยู่ในโรงเรียนตามป่าเขา บริเวณพื้นที่สามจังหวัดภาคใต้พวกเขา บ้างถูกยิง บ้างถูกจับตัวเรียกค่าไถ่ บ้างถูกจับเป็นตัวประกัน โดยขบวนการโจรก่อการร้าย (ชจก.) จึงได้เสนอวิธีการปลุกระดมเพื่อให้ครูทั้งหลายได้รวมตัวกันต่อสู้กับภัยร้ายนี้

จะรอพลีร่างให้	ก่คน	ท่านเอช
จึงยอมอันธพาลพัน	ช้พนั้น	
ครูหรือใช่เครื่องบ่น	โจรก่อช	สังเวช
แต่ค่าครูเสก	เสริมสร้างมนุษย์ชน	
จะคุอีกกี่ครั้ง	และรอหวังอีกกี่หน	
พลีตายอีกกี่คน	จึงจะพ้นอันธพาล	
พวกฟ้องเหล่าเพื่อนครู	ไยนี้งอยู่ท่าหุยาน	
เนิบนามมาเนิ่นนาน	ชอกล่าวชานเพื่อชชความ	
ใคร่ถามด้วยความแค้น	เหมือนคุแคลนอย่างครั้นคร้าม	
ง่วงหงอชจนง่อนความ	แล้วเงีบหายลับงวดไป	
ศักดิ์ครูนั้นสูงส่ง	ควรรยชของความชิ่งใหญ่	

ร่วมแรงเพื่อร่วมใจ	ฝ่าพองภัยไปพร้อมกัน
ภัยในนั้นใกล้เนื้อ	เถาะอย่าเถื่อให้ถึงนั้น
ภัยนอกอเนกอนันต์	ต้องห้าห้าให้หดหาย
จะคอยอีกกี่ครั้ง	หรือให้พังก่อนจะพ่าย
รวมตัวกันก็ราช	จึงก่อรูปเป็นกลุ่มจริง

10.3 เป็นจันทร์ ของ 'รุญ ระโนด (2533 : 45)

เสนอวิธีการปลุกกระดมเพื่อให้ประชาชนได้รวมตัวกันขับไล่ผู้มีอิทธิพลที่ตัดไม้ทำลายป่าให้พ้นไป เพื่อป่าไม้จะได้ไม่ถูกทำลายไปมากกว่านี้

ราหูผู้กระหายและกำแหง	กลืนแผ่นดินวันแห้วเป็นเหยื่อหวาน
เงาร้ายมีจจุราชเริ่มรุกราน	ทึบทอดทุกถิ่นฐานทุกเส้นทาง
ทิวาวารที่วาดหวังยังไม่เห็น	ค่าคืนล่าเค็ญ รอบข้าง
เป็นจันทร์อยู่ประจำเหมือนอำพราง	ปิดดาวพราวพร่างด้วยมือพราย
จุดโคมไฟไล่ภูตผีเกิดพี่น้อง	ร่วมขับชานกู่ก้องก่อนจะสาย
ไล่ราหู ผู้เมามัวอันตราย	ช่วยจันทร์ ให้เจิดฉายในราตรี

10.4 แรงงานสร้างชีวิต ของ ผู้ชายแรงงานสงขลา

(2522 : 8) ได้ปลุกกระดมผู้ใช้แรงงานของจังหวัดสงขลา หรือผู้ใช้แรงงานที่ว่ ๆ ไป ไม่เฉพาะเจาะจงเพื่อให้พวกเขาได้ต่อสู้กับอำนาจเล่ห์เหลี่ยมความอยุติธรรมทั้งหลายของนายจ้างด้วยการใช้คำพูดที่รุนแรง

มาเกิดเพื่อนข้าเอ๋ย	อย่าข้าเลยจงรับมา
สองมือถือศาสตรา	เพื่อนจงมาสู้พองภัย
วันนี้มีสองมือ	พรงนี้หรือมือเป็นพัน
ข้าศึกมีอนันต์	ลงผลาญมันให้บรรลัย

มันอยู่บนหัวใคร	จงผลักไสให้แต่ฉัน
เราสู้เพื่อยุกัน	สู้ให้สิ้นอย่าผินกาย
มันคุดและมันเกาะ	ที่ที่เหมาะมันจะตาย
เล่ห์เหลี่ยมมีมากมาย	หลงลืมกายคงได้ตรม
วันนี้มันเกิดแล้ว	เพื่อนจงแผ้วให้หมดทาง
มันเกิดเพื่ออำพราง	เกิดเพื่อสร้างทุกข์แห่งชน
มันกินบนหัวคน	เพื่อนจะทนอยู่ได้ฤา
ร่วมสู้เพื่อกู้ชื่อ	เพื่อนเราคือกรรมาชน

10.5 นก หนู ปูนา พอม่าได้ ของ สมใจ สมคิด

(2524 : 62) เสนอเรื่องราวของชาวนาที่ทำงานไม่ได้ข้าวและไม่ได้เงิน เนื่องจากถูกพ่อค้าคดโกงราคา จึงใช้วิธีการปลุกระดมชาวนาให้ลุกขึ้นต่อสู้เพื่อให้เห็นสันดานของพ่อค้า

พ่อค้าเหอ	ไม่ต้องทำงานแต่ข้าวยัง
คอยบัญชีออกคำสั่ง	ของดวงตาซึ่งเครื่องจ้อ
ค่าเช่าค่าดอกเบี่ยเสี่ยมา	กำหนดราคาเป็นต่อ
ของดวงตาซึ่งเครื่องจ้อ	ชาวนาถูกขี้ออกจ้อโกง
ชาวนาเหอ	ทำงานแต่ไถ้โทมโรง
ก้มเงยหลังคดโค้ง	ยังถูกกวณถูกโกงรำไป
ทำงานเหน็ดเหนื่อยเมื่อขล้า	ได้ข้าวมาไม่พอม่าได้
นก หนู ปูนา พอม่าได้	พ่อค้าใจร้ายทำอย่างไร

10.6 คือเส้นทางต่อสู้ที่ชาวไกล ของ อนุช พิงษ์ธรรม

(2532 : 15) นำเรื่องราวของชายหนุ่มลูกจ้างเรือประมงที่ถูกนายจ้างกดค่าแรง

และยังหักค่าใช้จ่ายต่าง ๆ อีกหลายอย่าง ดังนั้น เงินที่ได้รับจึงไม่พอใช้จ่ายเลี้ยงครอบครัวและนำเอาความรู้ลึกที่รู้เห็นขึ้นมาเสนอด้วยวิธีการปลุกระดม

การช่วยเหลือเจอนุ่นไม่เคยคิด	รู้แต่ว่าผลผลิตทั้งหลายสิ้น
ถูกกดขี่ขูดรีดเป็นอาจิม	ราคาที่ได้ประทังชีวิตแทบไม่พอ
มีหักโน่นหักนี่ตั้งหลายหัก	เจ็บปวดนักหักได้แม้ร้องขอ
ค่าน้ำมันค่าอวนไม่เคยรอ	ค่าเรือซ่อมชอกก็ของมัน
ชาวประมงทำงานจนกร้านแดด	มีทุกข์ร้อยแปดมันสุขสันต์
ลงทะเลฝ่าคลื่นทุกคืนวัน	เพียงเพื่อมันเสปสุขทุกนาที

ฯลฯ

จะได้ลืมการกดขี่ที่ปรากฏ	มองเห็นความสวยสดทุกย่านท่า
ลืมชีวิตชาวประมงที่ผ่านมา	ซึ่งถูกกดขี่บีทาทูอยู่ทั่วไทย

10.7 ปีโรงน้ำแดง : ปีกษ์ใต้มหาวิปโยค 2531 ตอน

(บทสุดท้าย) ของ รัตนชาติ แก้วพรหม (2531 : 90 - 91) ใช้วิธีการปลุกระดมชาวบ้านที่ได้รับความเดือดร้อนจากอุทกภัยที่บ้านกะทูน จังหวัดนครศรีธรรมราช ให้ลุกขึ้นต่อสู้กับชีวิต ออกทนต่อการทำมาหากินอีกครั้งในแหล่งเดิม และไม่ต้องการให้ทั้งแผ่นดินเกิดไปหากินในแหล่งอื่น

นึกย้อนหลังครั้งลงงานหว่านไถ	เหงื่อรินไหลเหน็ดเหนื่อยไม่หยุดนิ่ง
สู้อทนด้วยความหวังตั้งใจจริง	ถึงลำบากไม่เคยทิ้งทุ่งไรรนา
จากหนุ่มสาวผ่านเวลาตาช้ำเข่า	ผ่านเรื่องราวโศกสุขมาทุกหน้า
ผ่านน้ำท่วมฝนแล้งทุกแห่งมา	อย่างใจกล้าทรหดอดทน
ผ่านความทุกข์ถมทับนับไม่ถ้วน	ผ่านลำบากทุกระบวนไม่เคยบ่น
ถึงอดมือกินมือไม่จ้าน	กระเสือกกระสนเรียนรู้อะไรชีวิต

ล้มแล้วลุกทุกที-ที่ เคยล้ม
เป็น เรือกสวนไร่นามีค่าคิด

สร้างสมจนเห็นหนผลผลิต
เป็นกรรมสิทธิ์ที่ปรารถนาของตาชาย

10.8 เพลงร้องเรือ ของ เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์

(2532 : 5) นำเรื่องราวของภัยที่เกิดจากพายุภัยที่จังหวัดชุมพร ที่ได้พัดพา
ความเสียหายสู่ชาวบ้านอย่างมากมาย จึงได้เสนอวิธีการปลุกระดมเพื่อชักชวน
ประชาชนทั่วประเทศ ให้เห็นใจช่วยเหลือเพื่อชื้อน้ำตาให้กับผู้ประสบภัยครั้งนี้

ปะทิวเป็นทิวราบ
ชุมพรคือชุมพัง
ต้นเถิดพี่น้องไทย
คนทุกข์ที่ทุกข์เข็ญ

ท่ามะฮะลูกสาวปลั่ง
น้ำตาหลังเป็นเลือดเย็น
อย่าหลงไหลแต่เดินเล่น
ที่ชื่นชมยังจมโคลน

10.9 น้ำตาตาปี ของ คำร้อย รวี (2533 : 57) ได้

นำวิธีการเสนอเรื่องราวด้วยวิธีการปลุกระดมให้ประชาชนลุกขึ้นต่อต้านการสร้าง
เขื่อนแก่งกรุง โดยยกตัวอย่างให้เห็นความสูญเสียครั้งสร้างเขื่อนเขี้ยวหลาน

นานนับจนวันนี้
ชอกช้าจำผืนทน
คลองยันอันร่มรื่น
ชาวเราทั้งพารา
ด้วยการรวมพลัง
บทเรียนเรามากมี
มีเหตุและมีผล
ขับไล่ผู้รุกราน

แม่ตาปีทิววน
ทุกข์ท้อมทันลันอุรา
ต้องกล้ากลืนจ่าน้ำตา
ชื้อน้ำตา น้ำตาปี
เพื่อปายังเขี้ยวขจี
ณ ถิ่นที่เขื่อนเขี้ยวหลาน
ยื่นหยัดบนหัวใจท่าน
ร่วมคัดค้านต้านให้เห็น

พี่น้องลูกชั้นสู้
เคลื่อนไหวให้ชัดเจน

เพื่อเป็นอยู่อย่างเคยเป็น
ที่ยั่งยืนเป็นของเรา

สรุป กลวิธีปลุกกระดม พบว่า ผู้เขียนได้เสนอวิธีปลุกกระดมในเรื่องต่อไป
นี้ เช่น ให้ครูที่สอนในชั้นบทรวมตัวกันต่อสู้กับภัยจากขบวนการโจรก่อการร้าย
(ชจก.) ให้ชาวบ้านต่อสู้กับความไม่ชอบธรรม การถูกกดขี่ข่มเหง ให้ขับไล่ผู้มี
อิทธิพล พ่อค่านายทุน ให้รวมตัวกันต่อต้านการสร้างเขื่อน และให้ต่อสู้กับชีวิต
เป็นต้น

11. ทำทนาย หมายถึง การที่ผู้แตงนำเอาเรื่องราวที่พบเห็นเกี่ยวกับ
ปัญหาความไม่ชอบธรรมที่ได้รับจากผู้รับผิดชอบต่อบ้านเมือง จากการคอร์ปชั่น หรือ
จากพวกอิทธิพลต่าง ๆ นำมาตีแผ่ให้เห็นความเลวร้ายของผู้คนเหล่านั้น ด้วยคำพูด
ที่ซึ้งกร้าวเพื่อทำทนายให้เห็นความเป็นจริง บทร้อยกรองที่มีลักษณะดังกล่าว เช่น

11.1 แค้นใจ ของ 'รุญ ระโนด (2525 : 57) ใช้วิธี
การเพื่อทำทนายสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้หนึ่ง ซึ่งเป็นผู้ร่วมรัฐบาล ในลักษณะของ
ความโกรธแค้นที่สมาชิกผู้นี้ใช้อารมณ์ชู้ตคอกนักศึกษา กรรมกร และประชาชน
ทั่วไป เกี่ยวกับเรื่องปัญหารถเมล์ในจังหวัดสงขลา

นักศึกษากรรมกรเขาวอนขอ	ให้ค้นหาต้นตอแห่งรากเหง้า
ของปัญหารถเมล์ในบ้านเรา	มิใช่เหมาโมเมเสียเวลา
เป็นผู้ใหญ่อย่าใจร้อนทำงอนเง้า	เด็กเด็กเขาอาจข้อนให้ต้องชายหน้า
เป็นรัฐบาลทำไมไม่นำพา	ต่อเสียงผู้เสดสา ประชาชา
ให้ขัดเคืองแค้นใจไม่อาจกลั้น	อย่ายอมมันลั่นวาจาออกนำลาว
สาชยายคำหยาบเสียยิดยาว	ถลงข่าวกราดเกรี้ยวชบเคี้ยวฟัน
อับอายชายหน้าประชาผอง	ที่มีนักปกครองคนคิดสั้น

เสียภาพพจน์คนใต้ เสียตายครัน
 ถูกประช่าชนผู้จนยาก
 กดขี่กลเม็ดเผด็จการ
 เมื่ออวดคือฮากดิ่งก็ข้อมได้
 ขบวนการผู้ทันทูทุกขจะลุกพลัน

เสียตายตำแหน่งนั้นของรัฐบาล
 ดีแต่ทำความลำบากและร้าวฉาน
 พุดจัดจ้านให้เจ็บใจไปทั่วกัน
 เรามีใช้ทาสเชลยให้เหยยหยัน
 มีอาจอื่นให้ข่มขู่อยู่ต่อไป

11.2 ข้าคือคนนคร ของ สระแก้ว ลานสะกา (2528 :

26) ในฐานะตัวแทนของประชาชนใต้ได้รับความเดือดร้อนจากการที่มีบรรดาพวก
 อภิชนเกิดขึ้นมากมายในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยที่ทางฝ่ายเจ้าหน้าที่ไม่
 สามารถจะปราบปรามได้ตั้งนโยบายที่เคยกล่าวไว้ ผู้เขียนจึงทำทนายพวกอภิชน
 เจ้าหน้าที่ ตลอดจนรัฐมนตรี

คือพวกอภิชน
 ข้าหรือสองมือมี
 มือเปล่ากับปืนปืน
 มือปราบมาป้องกัน
 แล้วรัฐมนตรี
 คนคดโคยคดขอม
 จะว่าให้ข้าเลือก
 ใครชอบคนจัญไร
 หน้าที่ท่านมีท่า
 ไล่ลดให้หมดเมือง
 มิใช่ใช้วาจา
 เตือนตัวอย่าลืมน

อำนาจล้นอันกาล
 และเพื่อนเพื่อนก็เหมือนกัน
 ใครจะยืนได้นานวัน
 ยังถูกเล่นเสียจนงอม
 จะมีหน้ามาว่าขอม
 ไม่ออกสู้ได้ไหน
 แล้วไม่เลือกได้อย่างไร
 ใครอยากให้มันเต็มเมือง
 ที่ท่านย้ายอยู่เนืองเนือง
 นั้นแหละชอบด้วยเหตุผล
 กระทบที่ประชาชน
 ว่าหน้าที่อยู่ที่ไหน

11.3 หนาวใต้ ของ ทิพย์ธาร นราสินธุ์ (2531 : 56)
กล่าวท้าทาย พวกโกงกินแผ่นดินที่ร่วมมือกับพวกอิทธิพล ตัดไม้ทำลายป่าจนทำให้เกิดอุทกภัยเมื่อปี 2531 เมื่อท่อนซุงนับแสนท่อนไหลบ่ามากับน้ำท่วมทับบ้านเรือนชาวพืปูน กระทบ จังหวัดนครศรีธรรมราช ล้มตายเป็นจำนวนมาก

เจ้าโค่นล้มทำลายทั้งหลายเจ้า	สิ้นทรัพย์เสวีล้านแสนสูญสิ้น
ดินเสียป่าสัตว์ดับช้อนกับดิน	โกงกินกินแผ่นดินเกิดเพลิงเพลิงโกง
ซากชีวิตสิทธิ์หมดกำหนดซาก	โหลงพรายชากอชากเครื่อง เช่นผีตายโหลง
โหลงไม่มีให้ร่างซ่อนนอนไว้โหลง	มาเปิดโปงคนโกงชาติ ประกาศมา

11.4 แผ่นดินชราภาพ ของ กนกพงศ์ สงสมพันธุ์
(2532 : 99 - 100) ท้าทายพวกโกงกิน พวกคอร์ปชั่น และพวกอิทธิพลต่าง

ฆ่าได้ก็ เชิญฆ่า	ถึงที่หลังน้ำตาแล้วอย่าห้าม
เมื่อต้นหญ้ากินศพจนงดงาม	คมดาบคำถามเข้าเกาะกิน
แผ่นดินสิ้นไว้สัตว์บุรุษ	สังคมวิมุตติมาสู่สิ้น
สิ้นไว้ร่องรอยแห่งนกบิน	สิ้นเสียงขลุ่ยระบือนามฯ
	ฯลฯ
ฆ่าได้ก็ เชิญฆ่า	เชิญเกิดปิดตุลาแห่งสวรรค์
เชิญเกิดนรกเชิญลงทัณฑ์	เชิญถ้อยอนารยันเหยียบเมือง
	ฯลฯ
ฆ่าได้ก็ เชิญฆ่า	เชิญเกิดพระบิดาเชิญดิน
ใครจะคดใครจะโกงใครจะกิน	ข้าฯ ไม่ขลุ่ยไม่ขลุ่ยไม่รู้แล้ว

สรุป กลวิธีทำทนาย พบว่า ผู้เขียนได้เสนอเรื่องราวเพื่อทำทนายสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รัฐมนตรี เจ้าหน้าที่ ตลอดจนพวกอิทธิพลต่าง ๆ ที่สร้างความสะดวกรื้อนให้แก่ประชาชน ซึ่งกลวิธีดังกล่าว ทำให้บทร้อยกรองมีความเข้มข้นและน่าสนใจแก่ผู้อ่านยิ่งขึ้น

12. ตั้งคำถาม หมายถึง การที่ผู้เขียนนำเรื่องราวที่เป็นปัญหาของชาวชนบท มาเสนอด้วยการตั้งคำถามแก่ผู้อ่าน ส่วนคำตอบนั้นบางครั้งก็ต้องการได้รับความกระจ่างจากผู้ที่เกี่ยวข้องหรือผู้รับผิดชอบต่อปัญหานั้น ๆ แต่บางครั้งก็ถือว่าเป็นคำถามที่ไม่ต้องการคำตอบ เพราะรู้คำตอบกันดีอยู่แล้ว บทร้อยกรองที่มีลักษณะดังกล่าว เช่น

12.1 ผ่านไปทางภาคใต้ ปี 2523 ตอน 5 ดุซงฮอร์-

น้ำสายบุรี-เทือกเขาบูโด ของ พนม นันทพฤษ์ (2523 : 27-40) เล่าถึงเหตุการณ์เกิดขึ้นที่ตำบลดุซงฮอร์ บริเวณแม่น้ำสายบุรี และบริเวณเทือกเขาบูโด จังหวัดนราธิวาส ว่าที่นี่เคยเป็นสถานที่ที่มีการชนฆ่ากัน เมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจต้องการปราบปรามขบวนการโจรแบ่งแยกดินแดน ซึ่งเหตุการณ์นี้ประชาชนเป็นผู้รับเคราะห์ จึงตั้งคำถามขึ้น

นั้นแหละ-น้ำสายบุรียังรีไหล	ทอดตัวยาวไกลบนทางผ่าน
วาวใส-ชุ่มชื้น, ไปตามกาล	เปรียบปานได้ตั้ง หัวใจคน
บูโดพาดผ่านด้านจังหวัด	วันนี้ดูสังคิมจิมหม่น
ระเบิดบอมส์ประเปรียงเสียงปืนกล	ใครป่น ใครล่า ใครฆ่าใคร
นั้น น้ำสุโขงไกลกโชกเลือดฉาน	น้ำสายบุรีก็สะท้านเขี้ยวกรากไหล
อิหม่ามอ่านบทสวดปวดร้าวใจ	เขาชนฆ่าชิงชัย เพื่อใครกัน
เห็นกันแต่นั้น ทิวสองทิว	ไล่ฆ่าตีชับกันป่วนปั่น
สงครามลามผ่านยี่นนานวัน	ใครหนอใครนั่นที่เลือดนอง

วันนี้เลิกฮูลู่ไม่มีเล่น
เสียงกอวีส์วดมาน่าขนพอง

รองเง็งร้องเต็น-ก็หมั่นหมอง
ว่า-สู่ว้าทั้งผอง นั้นเพื่อใครฯ

ฯลฯ

ยังมีคำถามในคำตอบ
ว่าไฟที่สู่มขอนขึ้นร้อนแรง
ใครที่ก่อกรรมและก่อเหตุ
และเปลวแห่งสงครามที่ลามไกล
ยังไม่มีคำตอบในคำถาม
ว่า-เมื่อคนฆ่าเองกุมเหงกัน
จงกลับไปมองประวัติศาสตร์
ใครกัน เช่นฆ่าประชาชน

กอวีส์วดผ่านมาแล้วแล้ว
ไฟภาคใต้สงครามที่ลามมา

อยู่ที่ว เขตชอบทุกหนแห่ง
กำลังคุด่าแดงครอบคลุมใคร
ก่อให้เกิดอาเพศอันยิ่งใหญ่
กำลังลุกเผาไหม้ อะไรกัน
มีแต่เสียงเหยียดหยามเสียงเขี้ยวหยัน
จนที่สุดอดกลั้นใครจะทน
ใครกันปล้นชาติจนปี่ปน
และใครหนอหมองหม่นตลอดมา
โทษเสียงหวิวแว่วฟังได้ว่า
ก็เพียงเพื่อกู้ค่า คำว่าคน

12.2 เขาปู่-หมื่นบ้าน ของ กนกพงศ์ สงสมพันธุ์

(2525 : 44) เสนอเรื่องราวเหตุการณ์ที่ชาวบ้านทั้งหมู่บ้านถูกกล่าวหาว่าเป็นคอมมิวนิสต์ และถูกปราบปรามอย่างหนักจากทางราชการ บรรดาหนุ่มสาวถูกจับถูกฆ่า และที่เหลือหนีเข้าป่า คงเหลือแต่คนเฒ่าคนแก่ จึงได้ตั้งคำถามที่เป็นความสงสัยของผู้เฒ่า

เขาปู่ หมื่นบ้านร้างและช่างเหงา
ด้วยผู้คนเป็นศพถูกกลบกลืน
ชีวิตรีบที่ผ่านไปและได้พบ
ว่าเขา เช่นเขาฆ่ากันทำไม

ทิ้งไว้เพียงผู้เฒ่าความขมขื่น
ที่ยังฝันถือพศพหลบหนีภัย
ท่านผู้เฒ่าล้วนประสบความสงสัย
ใครหนอใครรับผิดชอบช่วยตอบที่

12.3 เจ้าดวงดอกราตรีเอช ของ กานติ ฅ ศรีทธา (2530 : 116) บอกเรื่องราวของนักเดินทางจากภาคใต้ไปอยู่ภาคอีสานเป็นเวลานาน และถามข่าวคราวถึงความเป็นอยู่ทางบ้านภาคใต้

คืนนี้หนาวหนักในอีสาน	ปักชั้ใต้ทุกย่านเป็นไร่มีง
คนจนที่ถูก เขาชิงชิง	ยังกล้าบ่นเสียงดังหรือแผ่วจาง
น้ำตาทุกหยดสุดสำหรับกรีด	ยังถูกใครไถรีดราคาบ้าง
วิวสวยในคอกที่ล้อมวาง	ยังมากไหมผู้ช่างเข้าปล้นชิง

12.4 คุณครูอยู่ไหน ของ นพดล ทิศวา (2525 : 61) เสนอเรื่องราวของครูที่ถูกโจรจับตัวไป เด็กนักเรียนจึงได้ร้องถามหา เป็นการตั้งคำถามเพื่อให้ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบกับเหตุการณ์ตอบพวกเขา

คุณครูอยู่ไหน...	"โจรจับไปนานแล้วเจ้าแก้วขวัญ
ปานจะนี่ครูเจ้าเสร์้าจาบัลย์	ถูกพวกมันทากรุณ... โห้คุณครู"
คุณครูอยู่ไหน...	"อยู่กลางไพรกลางพงดงสีหนู
คำคืนนี้ น้ำค้างคงพร่างพรู	โห้คุณครูคงหนาวคราวฝนพริ้ว"
คุณครูอยู่ไหน...	"อย่าตามไปเลยหนูอยู่ไกลล้า
เดินหันเขาล่าบากต้องตราครุฑ	เข้าเห็นค่าคงไม่ได้ตัวครู"

12.5 คืนหนึ่งที่ป่าหนัน ของ 'รุญ ระโนด (2523 : 56 - 58) ใช้วิธีการตั้งคำถามเกี่ยวกับเรื่องราวของเหตุการณ์โจรผู้ร้ายฆ่าครูที่โรงเรียนบ้านป่าหนัน อำเภอศรีสาคร จังหวัดนราธิวาส

เปลวไฟไหวยวบขึ้นเหยยฟ้า	ตั้งฟ้องเทวดาไปถ้วนทั่ว
เห็นใหม่ว้าไครกตไกริ้ว	ไครถูกเด็ดหัวด้วยมือไคร
แต่ละซำก แต่ละศัพทที่ทกลม	คือเพิ่มทุกข์ระทมพววาไหว
เขามีครุไว้น่าเล่นอย่างเย็นใจ	เพื่อบิดบ่อนเงื่อนไซไว้หากิน

12.6 คำถามแห่งยุคสมัย ของ สาสธารสิโย (2533 : 34) เสนอเรื่องราวที่เกี่ยวกับภัยร้ายจากขบวนการโจรก่อการร้าย (ขจก.) ที่คุกคามต่อชีวิตครูในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จนครูหลายคนต้องเสียชีวิตโดยที่ทางราชการหรือเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบไม่สามารถนำคนผิดมาลงโทษได้

ดังนั้น จึงตั้งคำถามตอกย้ำให้บรรดาผู้มีอาชีพครูได้เจ็บจำเพื่อการรวมตัวกันต่อต้านภัยครั้งนี้

จะรอพลีร่างให้	ก็คน ท่านเอย
จึงยอมอันธพาลพัน	ชีพนั้น
ครูหรือใช่เครื่องบั่น	โจรถ่อย สิ่งเวย
แต่ค่าครูเสก	เสริมสร้างมนุษย์ชน
จะคู่อีกกี่ครั้ง	และรอหวังอีกกี่หน
พลีกายอีกกี่คน	จึงจะพ้นอันธพาล
จะคอยอีกกี่ครั้ง	หรือให้พังก่อนจะพ่าย
รวมตัวกันก็ร้าย	จึงก่อรูปเป็นกลุ่มจริง

12.7 ปีโรงน้ำแดง : ปักษ์ใต้มหาวิปโยค 2531 ตอน

11 อนิจาพิปูนพูนทเวช ของ รัตนชาติดา แก้วพรหม (2531 : 70) ใช้วิธีการตั้งคำถามเกี่ยวกับเรื่องสาเหตุการเกิดอุทกภัยที่อำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช